

MAGAZIN

23/05

2022/23-as évad
X/9. szám

JÚNIUSI
ELŐADÁS-
ÉS PROGRAM-
AJÁNLÓVAL

MITTEM ÉS OLIMPIA

Interjúk: Șerban, Goebbels, Bellorini



PORTRÉ

Luís de Tavira, a mexikói színházi legenda

IN MEMORIAM

Máthé Erzsi, Tőkés Anna

NYITÓKÉP





PILLANATOK

Művészgenerációk – ez Eöri Szabó Zsolt képének a címe, amely bekerült a 2023-as év legjobb sajtófotói közé. A kép a Nemzeti Színházban, a *Don Juan* próbáján készült, ahol a címszereplő, Bordás Roland figyel az egyik legjelentősebb magyar színésznőt, Udvaros Dorottyt. Nemzedékek találkozásának szép pillanata ez. A következő évadban újra műsoron lesz Molière műve, nézzék meg, miként teremtik meg ők ketten a „pillanatot” a színpadon.

A Színházi Olimpia és a Madách Nemzetközi Színházi Találkozó, a MITEM is megannyi nagy pillanatot tartogat. Mihez kezd egy francia rendező (Jean Bellorini) egy szovjet vígjátékkal? Milyen víziója van Európáról egy német rendezőnek (Heiner Goebbels)? Milyen a mexikói kortárs színház egy jezsuita papból lett színész és társulalapító (Luís de Tavira) szemével? Miként uralják el az új ideológiák az életünket egy román rendező (Andrei Șerban) szerint? *(Interjúk a 8. oldaltól)*

A Nézőpont rovatban *A vihar* adaptációjáról, egy olasz Shakespeare-előadásról olvashatnak *(20. oldal)*, Gulyás Gábor pedig a MITEM előadásairól osztja meg gondolatait *(22. oldal)*. Ajánlunk a Színházi Olimpia és a MITEM júniusi pillanatai közül is számos érdekeset és izgalmasat. Érdemes Budapesten kívül is szétnézni. Aki például a Vasvár – Celldömölk – Vép háromszögben jár júniusban, színházi programok sokaságával találkozhat, Debrecen pedig az Országos Színházi Találkozó előadásait kínálja. . . *(Előadás- és fesztiválajánlók a 32. oldaltól)*. Megemlékezünk a 120 éve született Tőkés Annáról és a nemrég elhunyt Máthé Erzsiről – akik számtalan emlékezetes színházi pillanattal örvendeztették meg a közönséget. *(46. és 48. oldal)* S hogy miért kitüntetett és mégis hamis pillanat egy előadás életében a premier? Megtudhatjuk Zalán Tibor novellasorozatának legújabb részéből.

Várjuk Önöket a Színházi Olimpia előadásaira és eseményeire – addig is jó olvasást!

Művészgenerációk – Bordás Roland és Udvaros Dorottya a *Don Juan* próbáján. A Nemzeti Színház fotográfusának, Eöri Szabó Zsoltnak a képe a 41. Magyar sajtófotó kiállításon, a budapesti Capa Központban volt látható.



12

Heiner Goebbels

Engem az foglalkoztat, hogy mindannak, ami a színpadon megvalósul, önálló, mással össze nem vethető realitása legyen. A színház nem mint a közlés lehetősége vagy eszköze érdekel. Azt szeretném elérni, hogy a nézőnek lehetősége legyen olyasfélét megtapasztalni, ami különbözik az élettől.

16

Andrei Șerban

Ha lehet bízni abban, hogy egy nő el tud játszani egy férfit, és fordítva, ahogy Shakespeare-nél a láthatatlan szellemet, Arielt megtestesítheti egy emberi színész, miért nem tud meggyőzni minket egy fekete férfit alakító fehér nő, amikor azt mondja, hogy „Kenyában születtem”?!

22

Hagyományok

A kilencedik MITEM közben, már lehet a fesztiválra jellemző karakterjegyekről is gondolkodni. Én eddig három ilyet tudtam kiemelni: gazdag, színvonalas és közönségbarát. Az idei MITEM-en azonban hangsúlyosan megjelent egy negyedik is: különböző erős színházi hagyományok egymás mellett megjelenítése. (Gulyás Gábor)

42

Máthé Erzszi (1927–2023)

Máthé Erzszi élte a szerepeit. Értetni és megértetni igyekezett minden ember igazát. Ha magáról kellett beszélnie, akkor is gyakran visszakérdezett: Érthető vagyok? Érted? Érted... Értünk élt – a Nemzet Színésze volt.

NEMZETI magazin – a Nemzeti Színház ingyenes időszaki kiadványa • 2023. május • X. évfolyam 9. szám |

Főszerkesztő: Kornya István • **A szerkesztő munkatársa:** Görömbölyi László • **Fotó:** Eöri Szabó Zsolt • **Korrektúra:** Lukácsy György

| **Kiadó:** Nemzeti Színház Nonprofit Zrt. • **Felelős kiadó:** Vidnyánszky Attila vezérigazgató • **Médiaajánlat:** 30/508-4711 | **Nyomdai**

előkészítés: Inform-Line Stúdió Bt. | **Nyomás:** HTS-ART Nyomda | **Megjelenik** 7000 példányban | **Lapzárta:** 2023. május 19.



Címlapon:
Jelenet a Slava's Snowshow című előadásból
| fotó: Vlagyimir Misukov

JEGYVÁSÁRLÁS

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.

telefon: +36 1 476-6868

e-mail:

jegy@nemzetisinhaz.hu
szervezes@nemzetisinhaz.hu

Nyitvatartás:

K-P: 10–18 óra | Szo: 14–18 óra,
illetve az előadások kezdetéig.

Vasárnap és hétfőn zárva.

www.nemzetisinhaz.hu/jegyinformacio

SZÍNHÁZI OLIMPIA – MITEM

- 6** Az emberiség nagy ünnepe
- 8** Léghuzatban • Jean Bellorini
- 12** Történelmi példaadás • Heiner Goebbels
- 16** Boszorkányüldözés • Andrei Șerban

MITEM-NÉZŐPONTOK • A VIHAR

- 20** Osztovits Ágnes: Serra, a varázsló
- 20** Gulyás Gábor: Ki a sziget ura?
- 22** Gulyás Gábor: Hagyományok hatása
- 27** Papjelöltből színházigazgató • Luís de Tavira

ELŐADÁS-AJÁNLÓ • MITEM

- 30** A csalogányok tangója • Az élet álom • A trójai nők • Macbeth • Nangsa Öbüm Dákíni története • Slava's SnowShow • A homok hangja

38 PROGRAMAJÁNLÓ • OLIMPIA

40 A 2023/22-ES ÉVAD

IN MEMORIAM

- 42** 95 év, ezrenyi élet • Máthé Erzs

ÉVFORDULÓ

- 44** Teljes emberként színész, ösztönös tehetség • Tőkés Anna

SZÍNHÁZNOVELLA

- 46** Zalán Tibor: Egyszóval: minden együtt vagyok

MADÁCH PROJEKT

- 48** Nemzetközi diák-Tragédia

49 HÍREK

50 PROGRAMAJÁNLÓ

52 HAVI MŰSOR – JÚNIUS

FOLYÓIRAT

- 54** Szenárium – április–május



EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Az Isten ostora, a Körhinta, az Éden földön,
a Tóth Ilonka, A föltámadás szomorúsága,
az Egri csillagok című előadások támogatója
a Nemzeti Kulturális Alap.

nka
Nemzeti
Kulturális Alap



| fotó: Veronique Vial

Az emberiség nagy ünnepe

Vélemények, gondolatok a 10. Nemzetközi Színházi Olimpiáról

➤ A kortárs színház megismerésének legjobb módja a Színházi Olimpián való részvétel. Idén a magyar főváros méltán vált a világ színházi fővárosává (...) A Színházi Olimpia célja nem az, hogy szórakoztassa a közönséget vagy elterelje a nehéz gondolatokat, hanem az, hogy figyelmét az élet aktuális és időtlen alapjaira, problémákra és kihívásokra, erkölcsi, filozófiai és absztraktnak tűnő kategóriákra összpontosítsa, amelyek konkrét hatással vannak életünkre.

EMILIA DEMENTSOVA, a The Theatre Times kritikus

➤ A színházi olimpia az emberiség nagy ünnepe, ahol megmutatkoznak közös értékeink, amelyeket a virtuális valóság erőteljesen veszélyeztet. Támogatnunk kell egymást, mert a tömegszórakoztatás korát nehezen éli túl a színház.

NICK ORMEROD, Az élet álom című spanyol előadás angol diszlet- és jelmeztervezője

➤ A Színházi Olimpia egy nagyon fontos fesztivál, ami szembesít minket különböző kultúrákkal és különböző nézőpontokkal. Mert a színház nagyon gyakran nagyon nemzethez kötött, nagyon helyi dolog, valahogy hermetikusan lezárt a különböző véleményekkel szemben.

HEINER GOEBBELS, a Minden, ami történt és történetne előadás rendezője, a német színház egyik legjelentősebb vizionáriusa



SLAVA'S SNOW SHOW

rendező: SZLAVA POLUNYIN

A G.A.A.P. Ltd szervezésében | London, Egyesült Királyság

mikor? hol?

június 16. – 19 óra | június 17. – 15 és 19 óra | június 18. – 18 és 19 óra
Nemzeti Színház, Nagyszínpad

58
ORSZÁG

400
TÁRSULAT

750
ELŐADÁS

7500
FELLÉPŐ

2023. 04. 15.

2023. 06. 24.



➤ A Színházi Olimpia üzenete épp az, hogy a színház döntő fontosságú a társadalmak, és a kortárs kultúra számára. És úgy találom, hogy ennek a fesztiválnak, amely Athénban született Theodórosz Terzopolosznak köszönhetően, az alapja, a gerince a görög tragédia eszméje. Ez a tény számomra rendkívüli jelentőséggel bír, mert a tragédia a színház alapja, de több is annál.

ROMEO CASTELLUCCI világhírű olasz rendező, akinek Bros című előadását láthattuk az olimpián.

➤ Ott lenni a világ legrangosabb nemzetközi színházi szemlén minden társulat számára presztízserértékű, ugyanakkor komoly felelősség is.

AVTANDIL VARSZIMASVILI grúz rendező, aki az Othello és a III. Richard előadásokat hozta el Budapestre.

➤ A Színházi Olimpia filozófiája és az alapító mesterek szellemisége számomra nagyon sokat jelent. (...). Az olimpián való részvétel egy különleges kaland, de komoly felelősség is.

ALESSANDRO SERRA olasz rendező, aki Shakespeare A vibar című darabjának adaptációját hozta Budapestre



Léghuzatban

Jean Bellorini a színházi együttlétről, a laikus úrvacsoráról és arról, hogy miért érdekes a kortárs franciának egy szovjet vígjáték

A francia Théâtre National Populaire egy igazi kelet-európai történettel érkezik a 9. Madách Nemzetközi Színházi Találkozóra. Jean Bellorini társulata visszatérő vendégként ezúttal Nyikolaj Erdmann Az öngyilkos című, a Szovjetunióban sokáig betiltott darabját mutatja be. A rendezőt a címet kiegészítő „szovjet vaudeville” kifejezésről és a „népszínház” mai jelentéséről is kérdeztük.

A tavalyi MITEM-en nagy sikerrel fogadta a közönség Az arnyak játéka című előadásukat. Valère Novarina különös, nem történetmesélő, nyelvi különlegességekkel teli szövegét nem a prózai színház hagyományai szerint, inkább partitúra-ként alkalmazta a rendezésben. A magyar színház – részben német hatásra – meglehetősen szövegközpontú. Az ön elképzelése szerint mi a szerepe a szövegnek a színházban? Uralkodó elem vagy szolgálólány?

– A munkám lényege az, hogy a szöveg lélegzete és a színész lélegzete közötti szívdobbanásokat összehangoljam, és ne úgy tekintsek a zenére, mint ami azért van itt, hogy illusztrálja a szöveget, a szöveg jelentése pedig azért, hogy a zenét hordozza. A jelentések mindig egyenrangúak. És szerintem az a szép a színházban, amikor a jelentések összeolvadnak, hogy ne mondjam, összezavarodnak. Nyilvánvaló, hogy amikor Valère Novarináról van szó, a „jelentés” sokkal rejtettebb, így arra készítem minket, hogy érzékenyebbek és intuitívabbak legyünk. De amikor Erdmannról van szó, akkor fordítva van: fokoznunk kell a zeneiséget, de könnyebben támaszkodhatunk a darab fel-

építésére és logikai jelentésére. Erdmannál a darab konstruált, egyértelműbb a jelentése, nyilvánvalóan valami konkrétumot közöl. Ez esetben az én dolgom az, hogy a zeneiséget feltárjam benne, hogy hallhatóvá tegyem ennek az írásnak a zenéjét, a mondatok ritmusát, a szüneteket a figurák beszédében, akik azért sokszor itt is érthetetlenül beszélnek.

Az öngyilkos – szovjet vaudeville már a címben is műfaji utalást tesz. Mit jelent a vaudeville?

– A rögtönzésre épülő, vidám vásári színjátszás, vígjáték. Pontosabban olyan tragédia, amin nevetünk. Ezt az előadást tavaly karácsonyra hoztuk létre, és a színháznak ünnepnek is kell lennie. Képzeld el, hogy az emberek karácsonykor majd épp egy ilyen címre vesznek jegyet, hogy *Az öngyilkos* – ez nem tűnt számunkra túl eladhatónak, ezért alkalmaztuk ezt a kommunikációs fogást. Ez egy kikacsintás, szinte egy kis vicc, hogy azt mondjuk, ez egy *szovjet vaudeville*. Ez kifejezi az abszurditás mögött a darab minden metafizikáját és ugyanakkor minden örömet.



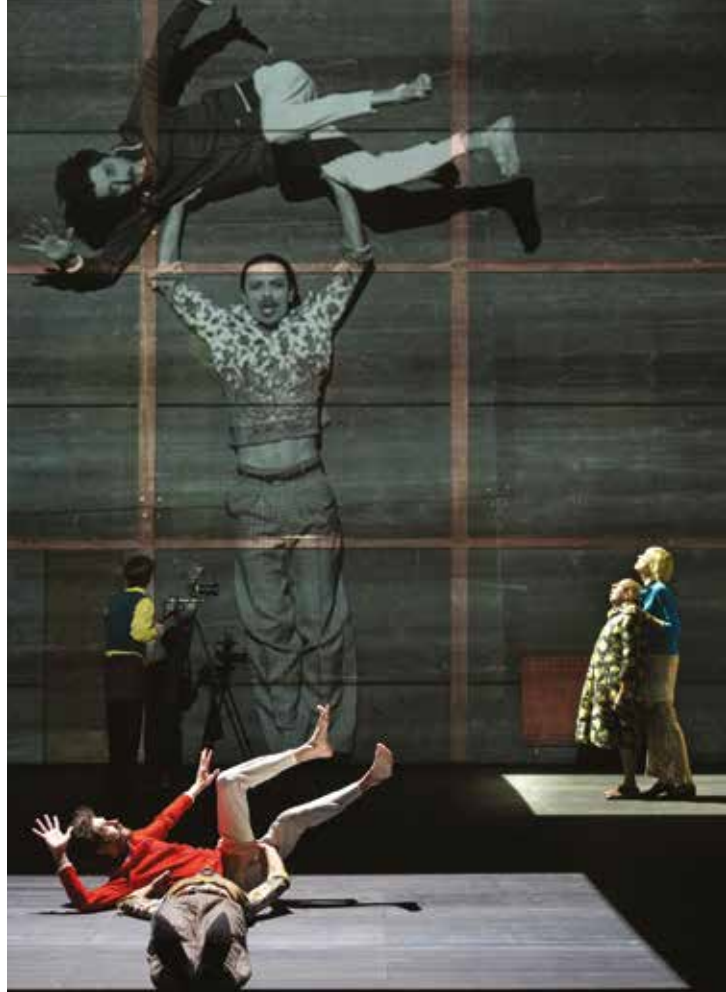
| fotók: Juliette Parisot

Hogyan akadt rá Nyikolaj Erdmannak a Szovjetunióban betiltott darabjára?

– Számos orosz szöveg nagyszerű francia fordítójának, André Markowicznak a tolmácsolásában már régebben találkoztam ezzel a darabbal. Tulajdonképpen ezt használtam tanítási anyagként abban a színházi iskolában, ahol François Deb-lock – aki az előadásban az öngyilkos szerepét játssza –, utolsó éves volt. Megszerettem ezt a darabot, mert minden megvan benne: öröm, kétségbeesés, metafizika, ironia, cinizmus. 2016-ban a Berliner Ensemble-ban vittem először színre, mert éppen a franciaországi merényletek után voltunk, és az a kérdés, hogy miért öli meg magát valaki, hogyan jut el ideáig, nagyon foglalkoztatott akkoriban. (*A Charlie Hebdo című satirikus lap elleni dzsihadista terrortámadás 2015-ben történt – L. Gy.*) Úgy másfél évvel ezelőtt, még amikor nem tört ki a orosz-ukrán háború, azért vettem újra elő, mert ez szerintem egy valódi népszínmű. A Villeurbanne-i Théâtre National Populaire (Népszínház) számára tehát ideális választás. Elmesél egy történetet az emberiségről, a magányról, a kétségbeesésről, az ismeretlenről – valójában nagyon is kortárs szöveg. És persze amikor jött a háború, minden megváltozott, egészen más áthallásokat kapott a mű.

Bírálták amiatt, hogy orosz szerzőt rendez?

– Némely színházban voltak kérdések, valójában nem is *Az öngyilkossal*, inkább az *Anyegin*nel kapcsolatban, amit négy éve rendeztem meg, de jelenleg is turnézunk vele. Kaptunk leveleket nézőktől is, akik felháborítónak tartották, hogy Puskin művét játsszuk. Ez hatalmas idiotizmus, butaság. Épp ezért nagyon fontos számomra, és különös jelentősége van annak, hogy most orosz szerzőket rendezzek. *Az öngyilkos* tavaly október végi első olvasópróbáján, ahogy kezdtük a szavakat meg-



hallani, egyre inkább az volt a benyomásom, hogy az előadásunk egyfajta *hommage* lesz egy letűnt Oroszország felé, hogy egy többé már nem létező valaminek a gyászát meséljük el.

A főszereplő, Szemjonovics középszerű, jelentéktelen ember, aki csak azáltal vált érdekessé, hogy bejelentette: öngyilkos lesz. Napjainkban mi is az avatarjaink által egy képet festünk magunkról a Facebookon és máshol, hogy mások érdeklődését kiváltssuk. Ezért lehetne Szemjonovics korunk hőse is?

– Az mindenesetre bizonyos, hogy Szemjon Szemjonovics kortársunk, modern figura abban az értelemben, hogy nincs jövője. És most olyan világban élünk, amikor sokan közülünk nem tudják, mi lesz velük, nincs perspektívájuk. Hősünk nem tervez, minden csak történik vele, váratlan fordulatokon megy keresztül, és egyszer csak, amikor azt mondja, hogy meg fog halni, abban a pillanatban érzi magát a legelőbbnek, a leginkább létezőnek. Szemjon Szemjonovics is egyike azoknak az „elveszett embereknek”, akikről ma sok szó esik.

A darab minden elnyomó rendszer kritikája, de egy „utolsó vacsora” jelenet is van az előadásban. Van Nyikolaj Erdman történetének olyan vonatkozása, amely a hitéletünkről, létünk értelméről szól?

– Az biztos, hogy nagyon konkrét áthallásai vannak ennek a képnek, amely a bibliai utolsó vacsorát idézi, és a kontextus-



ban természetesen Szmjon Szmjonovics a Krisztus, a feláldozott. De az áthallások, amelyek nagyon erősek, talán éppen a hit hiányára kérdeznek rá. Nem egy konkrét vallásról beszélek, hanem az ürességről, erről a léghuzatról. A szöveg egyik legszebb pillanata az a kérdés, amit Szmjon Szmjonovics egy fantasztikus monológban feltesz: mi történik a halál után? Mi történik velünk? Tudja ezt valaki? Ez gyönyörű.

Azt írják a szinopszisban: „S végül, amikor a díszletek eltűnnek, az álarcok lehullnak, marad a színház léletszeretete, lenyűgöző szerelmi vallomása.” A covid alapjaiban rendítette meg a színházat. Miért van szükségünk színházra?

– Ez nagy kérdés. Úgy gondolom, hogy szükségünk van arra, hogy találkozzunk egymással és önmagunkkal, hogy közösségekben legyünk, és egyfajta laikus úrvacsorán vegyünk részt, hogy kilépjünk a mai világ által – a rohanás, a hatékonyság, a megtérülés lázában – ránk kényszerített ürességből, mert a színház az idő és a világ felfüggesztése. Ez az egyetlen hely ma, ahol nem a médián vagy a mobilon keresztül kommunikálunk egymással, ahol emberek *beszélgetnek* emberekkel. És azt gondolom, hogy erre egyre nagyobb szükség van, épp mert egyre ritkábban történik ez meg.

LUKÁCSY GYÖRGY

MIT JELENT A FRANCIA NÉPSZÍNHÁZI ESZME?

„Úgy másfél évvel ezelőtt, még amikor nem tört ki a orosz-ukrán háború, azért vettem újra elő *Az öngyilkos* című drámát, mert ez szerintem egy valódi népszínmű. A villeurbanne-i Théâtre National Populaire (Népszínház) számára tehát ideális választás” – érvel a darabválasztás mellett Jean Bellorini rendező. A Théâtre National Populaire (TNP) 1920-as alapítása Fermin Gémier színész-rendező nevéhez kötődik, az akkor Párizsban lévő teátrum olyan sztároknak volt az otthona, mint Gérard Philipe színész vagy Maurice Jarre zenei igazgató. A TNP 1972-ben a Lyon melletti Villeurbanne-ba költözött, hogy a színházat 1951 óta vezető Jean Vilar népszínházi eszményei szerint működhessen tovább. Vilar a 20. századi francia színház egyik meghatározó alakja, aki 1947-ben megalapította a rangos Avignoni Fesztivált.

Nem csoda, hogy a népszínházi eszményről a TNP fennállásának századik évfordulóján éppen Avignonban folyt párbeszéd Jean Bellorini és Olivier Py fesztiváligazgató között. A covid különösen is ráirányította a figyelmet arra, hogy a színháznak széles körben kell megszólítania a közönséget, mert továbbra is keresni kell annak

a módját, hogy a népszínházi funkciót erősítsék. Ennek lényege Antoine Vitez legendás színész-rendező szavaival: elit mindenkinek. A népszínház a kultúra közszolgáltatásként való felfogása, amely a decentralizáció és a demokratizálódás érdekében mindenki számára elérhető műsorpolitikát folytat.

A TNP-nek a francia kultúrafinanszírozás sajátosságai miatt nincs önálló társulata, de a színészek megélhetésének biztosítása érdekében létezik egy úgynevezett „intermittence du spectacle” rendszer: a színész lejelenti a ledolgozott órák számát a munkaügyi hivatalnál, és ha egy évben megvan a minimális 507 munkaóra, akkor az adott évben havi 1500 euró körüli összeget kap a szakszervezettől. A TNP produkciók folyamatosan turnéznak, tehát nemcsak a lyoni metropolisz közönségét szolgálják ki. Ahogyan az a 2020-as avignoni szakmai beszélgetésből kiderül, Jean Bellorini szerint a népszínház nagy pillanata éppen a válságos időkben jön el igazán, mert ilyenkor „politikai aktussá válik, ha az emberek a munka mellett színházba járnak, mert ezáltal másképp tekinthetnek a világra”. De senki se gondoljon üres szórakoztatásra: „Megdöbbenésre van szükségünk, úgy gondolom, hogy a nézőnek meg kell lepődnie a saját érzelmében” – teszi hozzá Bellorini. Járvány után, háború és gazdasági krízis közben válság éppen akad – ez lehet a TNP nagy pillanata.

Az öngyilkos – szovjet vaudeville

Hangulatos kabaré, szaftos és hátborzongató politikai bohózat

Szovjetunió, az 1920-as évek második fele. Éjnek évadján a munkanélküli, elkéseredett Szemjon Szemjonovics májas hurkával csillapítaná éhségét. Erre felébred a felesége, összevesznek, a szálnalmas hős „utolsó lehetét” emlegetve távozik. A feleség abban a meggyőződésben hív segítséget, hogy Szemjonovics véget akar vetni az életének. A hírre összesereglik a szomszédság, kisvártatva tömegesen tódulnak az érdeklődők, hogy tanúi legyenek a sajnálatos eseménynek. A dicső halálon elmélkedő Szemjonovicsnak támad egy ötlete: öngyilkossága révén talán végre lesz belőle valaki!

A múlt század húszas-harmincas éveinek fordulóján írt darabot már a bemutató előtt betiltották. Nyikolaj Erdman a szovjet kormány tekintélyelvű, elnyomó politikájának áldozata, nem sokkal *Az öngyilkos* megírása után, egy Sztálinról szóló rövid satirikus verse miatt letartóztatták. Két darabját (*A megbízatás*, *Az öngyilkos*) végleg betiltották. Három évre deportálták, majd házi őrizetbe helyezték. Nem írt több drámát, „örökös félelemben” élt. Ez az érzés hatja át *Az öngyilkos* „hősét” is. Nyikolaj Erdman szövege ma is erőteljesen hat: minden elnyomó politikai rezsim vitriolos kritikája, önmarcangoló töprengés a lét értelméről. Hogyan állhatunk ellen az elnyomásnak úgy, hogy ne váljunk hőssé? Jean Bellorini és színészekből, énekesekből, zenészekből álló társulata pergő, hangulatos kabarét, szaftos és hátborzongató politikai bohózatot tár elénk.



JEAN BELLORINI

Jean Bellorini az École Claude Mathieu színész-képző elvégzését követően megalapította a Compagnie Air de Lune társulatot. 2012-ben François Rabelais műve alapján megrendezte a *Megfagyott szavakat* (Molière-díj a legjobb rendezésért), 2013-ban Bertolt Brecht *A szexuális jóember* című drámáját (Molière-díj a közsféra legjobb előadásáért). 2014-ben a Saint Denis-i Théâtre Gérard Philipe igazgatójává nevezték ki. 2016-ban az Avignoni Fesztiválon mutatta be a *Karamazov testvéreket*. Bellorini 2020 óta a Théâtre National Populaire igazgatója, ugyanekkor Valère Novarina *Árnyjáték* című darabjával nyitotta meg az „Avignoni Művészeti Hetet”. Rendezett a Berliner Ensemble, a szentpétervári Alekszandrinszkij Színház és a Teatro di Napoli számára is.

Nikolaj Erdman

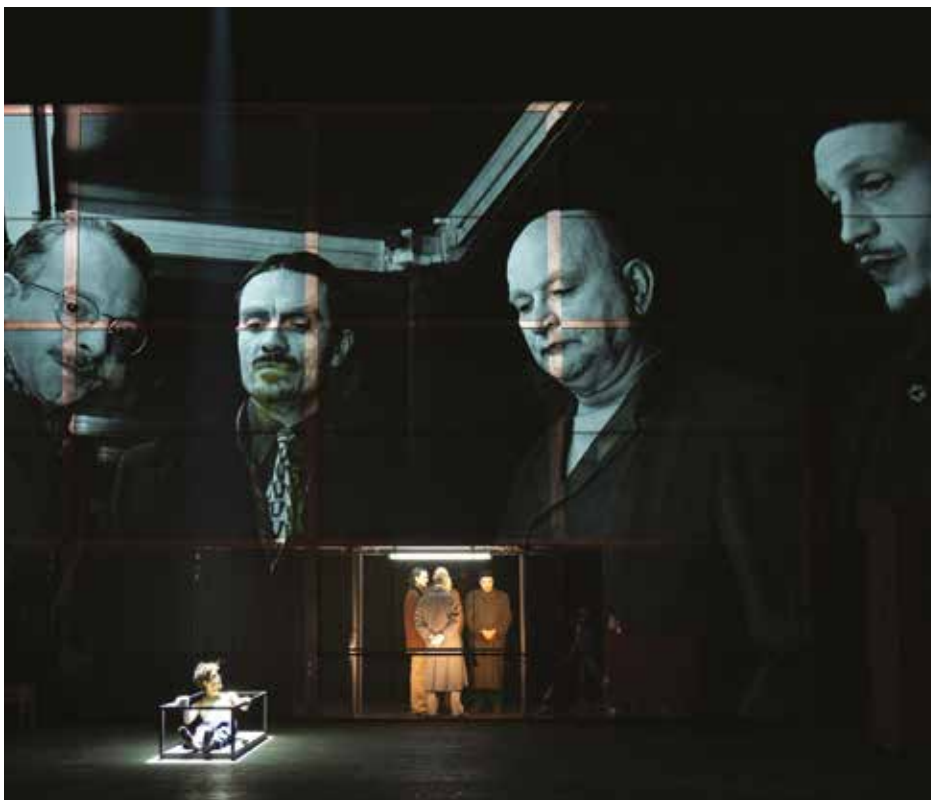
Az öngyilkos – szovjet vaudeville

Hangulatos kabaré, szaftos és hátborzongató politikai bohózat

Théâtre National Populaire |
Villeurbanne, Franciaország

mikor? hol?

június 13. – 19 óra
Nagyszínpad





| fotók: Thanasis Deligiannis

Történelmi példaadás

Heiner Goebbels együttműködésekről, saját „politikájáról”, meglepetésekről és butaságokról

A színpad számomra nem az a hely, ahonnan a saját véleményemet hirdethetem. Nincsenek válaszaim, csak kérdéseket tudok közvetíteni – mondja Heiner Goebbels, a 20. századi Európa valós és alternatív történelméről készült vízió rendezője. A német zeneszerző és rendező a *Mindaz, ami történt és történhetne* című nagyszabású és látványos előadásával szerepel a Színházi Olimpián a Madách Nemzetközi Színházi Találkozó, a MITEM programjában.

A kezdetek óta többször is részt vett már a Színházi Olimpián. Milyen tapasztalatai voltak az évek során?

– Az első olimpián, 1995-ben a görögországi Delphoiban az egyik alapító, Heiner Müller Prométheusz-drámájából készült rendezéssel szerepeltem. Akkor még csak néhány előadásból állt az olimpia, ami azóta hatalmas rendezvénné nőtt ki magát. Mindig nagyszerű nemzetközi találkozások lehetőségeként éltem meg ezeket az alkalmakat. Olyan események ezek, ahol alkotóként a sajátunktól eltérő művészeti formákkal szembesülhetünk. A színház leginkább nemzeti,

nagyon helyi dolog, nem elég nyitott az eltérő véleményekre. Saját országunk színházában ezért döntően csak a saját nyelvünkkel, saját kultúránkkal találkozunk. A Színházi Olimpia viszont messze túllép ezen.

A *Mindaz, ami történt és történhetne* előadás a történelemről szól. Manapság újra nagyon közelről éljük meg a történelmet: járvány, gazdasági válság, európai háború... Az előadás még mindezek előtt, „békeidőben” született, 2018-ban, és 2020 óta nem is tudták játszani. Tervez változtatásokat?



– Alapvetően nem. Az előadás egyik forrása a cseh Patrik Ouředník *Europeana, a huszadik század rövid története* című könyve, ami 2001-ben jelent meg, így nem érinti a mai helyzetet, mégsem fogunk az előadás szövegén változtatni, mert így is minden néző azonnal a mai helyzetre gondol majd. Ouředník-nél mindennek az első világháború a kiindulópontja, kis történeteivel abszurd konstellációkat ír le – nagy tempót diktáló szöveg, sok humorral. Nem tanítani akar, nem mond tanulságokat, hanem felráz. Arra provokál bennünket, hogy elgondolkozzunk. Egy másik forrásunk a Euronews *No Comment* című rövid műsora. Ebben a hírek között a világban történt napi eseményekből válogatnak a szerkesztők mindenféle magyarázat nélkül. Csak annyit tudunk, honnan érkeznek a képek. Az ember a tévé előtt ülve megpróbálja összerakni a világot: kik a jók, kik a rosszak, ki kivel, ki ellen harcol, tüntet... Ezeket látva egyből a mában vagyunk. Talán ez lehetne a mi darabunk alcíme is: kommentár nélkül. Az előadás harmadik fontos jellemzője a táncosok, a közreműködők, a zenészek kollaborációja. A táncosok – akik a szó hagyományos értelmében nem táncolnak –, az európai történelem és kultúra relikviáit, maradványait, töredékeit mozgatják, ezekből utópisztikus tájakat, a költői ellenállás vidékeit építik fel, és alakítják egyiket a másikkól. A közreműködők egymásra figyelve, tisztelettel és nagy élvezettel teszik a dolgukat: együttműködnek. Ez tulajdonképpen egyfajta válasz is a nagy politikai ellenmondásokra, válságokra, amiket átélünk, amikben benne vagyunk. A színpadon zajló

decentralizált együttműködésből és egyetértésből tanulhatnánk – gondoljunk csak arra, hány különféle érdek ütközik, feszül egymásnak az európai politikában. A színpadon az alkotás csak együtt lehetséges. Az előadás így egyfajta példaadás is.

Mi volt az alapkérdés, ami ennek a „történelmi játéknak” a létrehozásában leginkább foglalkoztatta?

– A színpad számomra nem az a hely, ahonnan a saját véleményemet hirdethetem. Nincsenek válaszaim, csak kérdéseket tudok közvetíteni, és abban bízom, hogy a nézők sokkal eszesebbek, mint mi, akik ezt a művet létrehozzuk. Megértik a kérdéseket, és mindenki a maga módján próbál válaszokat találni rájuk. Ouředník is, én is azt a gondolatot tartom fontosnak, amiről Gertrude Stein *A háborúk, amiket láttam* című könyvében ír, összevetve a 20. század háborúit az előző századokéval és Shakespeare-rel. Stein arra a következtetésre jut, hogy a történelem ismételi önmagát. A központi kérdés: miként lehet ebből a körből kitörni.

Az emberiség teljesítménye nem túl jó ezen a téren... A darabbal kapcsolatban leírták: ön sötétben láttatja a világot.

– Azt kell mondanom, hogy a személyes, művészi látásmódom nem olyan sötét. A műveimben a katasztrófák – még ha történelmi háttérük van is – esztétikaiak, és minden, ami átesztétizált, némiképpen vigasztaló is. Az én színházamat nem szabad egy az egyben a valóságra lefordítani. Mindig

„Olyan események ezek, ahol alkotóként a sajátunktól eltérő művészeti formákkal szembesülhetünk. A színház leginkább nemzeti, nagyon helyi dolog, nem elég nyitott az eltérő véleményekre. Saját országunk színházában ezért döntően csak a saját nyelvünkkel, saját kultúránkkal találkozunk. A Színházi Olimpia viszont messze túllép ezen.



figyelmeztetek rá, hogy ez egy művészi forma, ez nem a valóság reprezentációja. Úgy színre állítani valamit a színpadon, *mintha* az a valóság lenne, nem érdekel. Engem az foglalkoztat, hogy mindannak, ami a színpadon megvalósul, önálló, mással össze nem vethető realitása legyen. A színház nem mint a közlés lehetősége vagy eszköze érdekel. Azt szeretném elérni, hogy a nézőnek lehetősége legyen olyasfélét megtapasztalni, ami különbözik az élettől. Az a fajta játékos realitás, amit létrehozunk a színpadon, még egy sötét darab esetében is vigasztaló lehet, hiszen tudjuk, ezek képek, ez művészet.

Ha a történelemről van szó, a politika is egyből eszünkbe jut.

– Engem egyáltalán nem érdekel a politikai színház.

Vagyis, hogy a darab „megmondja”, mit gondoljon a néző?

– Semmi efféle nem érdekel. A politika számomra a színházban csak azt jelentheti, hogy megvizsgáljuk az eszközöket, amivel dolgozunk. Az én „politikám” a színházban az, hogy rendezőként nem autoriter módon dolgozom, hanem mindenkiel közösen, polifón viszonyban teremtünk. Mindenki hangjára szükség van ahhoz, hogy a nagy egész létrejöjjön. A hangtechnikus és a táncosok, a tervezők, a zenészek és a többiek mind megformálják a maguk részét a közös munkában. Ha a színházammal kapcsolatban a „politikai” jelző használata egyáltalán felmerül, akkor csakis ebben az értelemben.

Sokfelé játszották ezt az európai darabot, például Oroszországban, szerte Nyugat-Európában, most Magyarországon. Európa története nagyon másként néz ki ezekből a nézőpontokból, elég, ha csak arra gondolunk, hogy vannak győztesek és legyőzöttek, sikeresek és sikertelenek, centrumban lévők és a periférián kapaszkodók...

– New Yorkban is bemutattuk, és ott is fogható volt. Sok történetet mesélünk el az előadásban, ami tele van meglepeté-

sekkel, még akkor is, ha úgy gondoljuk, hogy már mindent tudunk. Ráadásul az a mód, ahogyan én foglalkozom színházzal, arra épül, hogy mindenkinek egyéni tapasztalatai vannak, és mindenki mást visz magával haza a darabból. Ezekre az individuális utakra építünk. Ezért nem tudok arról beszélni, miként reagáltak „az oroszok”, „az angolok”. Ez butaság volna. Ezek a kategóriák már nem léteznek.

Sok előadását, így a *Mindaz, ami történt és történhetne* címűt sem színházakban játsszák. Hogyan választja ki a helyszíneket?

– Általában nagy térre van szükségem, mert monumentális képekből építkezem, és a hagyományos színházépületek erre nem alkalmasok. De kisebb előadások esetében is szeretek posztindusztriális tereket használni, ahol a funkcionalitásával minden elképesztő jelenlétet sugároz. A Tüskecsarnok modern épület, de ugyanezt érzem benne. Nagy élmény volt az előkészületek alatt először belépni a térbe.

Ön nem rendezőnek tartja magát, hanem színházi emberként is komponistának, aki zenés színházat – Musiktheater – művel. A kifejezés magyarul inkább a könnyed műfajt takarja. Mit jelent ön számára ez a fogalom?

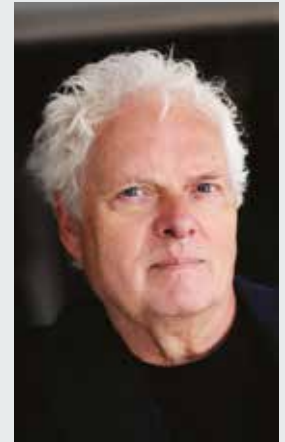
– A színház sok tekintetben zene. Ahogy a szereplő átmegy a színpadon, ahogy megszületik és elhal a fény, tulajdonképpen zenei folyamatok. Erről már a 20. század elejének egyik nagy teoretikusa és rendezője, az orosz Mejerhold is írt. A hangoknak is nagy szerepük van, és a szavak zenéjéről is beszélünk. A színházban így végülis minden zene, ezért tudok mindent a kompozíció fogalma alá sorolni, és én vagyok az, aki mind ezeket az alkotótársimmal együtt megkomponálja.

KORNYA ISTVÁN

Mindaz, ami történt és történhetne

A *Mindaz, ami történt és történhetne* száz évet ölel fel Európa történelméből, a korszak szédítő ellentmondásait, hamis ígéreteit és pusztító válságait beleértve. Az első világháborúval kezdődő előadás eseménytöredékek tablóját tárja elénk anélkül, hogy különbséget tenne a triviális és elvben jelentőségteljes részletek között. Heiner Goebbels a tizenhat zenésszel, táncossal és előadóművésszel egy olyan „szertárba” kalauzol minket, amely tele van a múlt kellékeivel, a jelen terhével és a többféle lehetséges jövő zálogaival. A *Mindaz, ami történt és történhetne* félig performansz, félig egy építési terület, mely arra hívja a nézőt, hogy az együttműködés és a véletlenek költői keretében a 20. század alternatív történelmét képzeljük el. Három egymással összefüggő ihletforrás van ebben a segítségére: Patrik Oufednik *Europeana – A huszadik század rövid története* című regénye, John Cage *Europea 1&2* című antioperája, valamint a Euronews európai tévécsatorna *No Comment* című műsorblokkja; ezek anyaga rendeződik össze és át az ellentétek folyton változó panorámafolyamában. A *Mindaz, ami történt és történhetne* mindannyiunkat arra invitál, hogy átgondoljuk az európai identitás kialakulását, mibenlétét, lehetséges jövőjét; hogy elképzeljük múltunk, jelenünk, jövőnk különféle változatait.

2020 májusában ezzel a darabbal nyitott volna a Bécsi Ünnepi Játékok, ami a covid miatt meghiúsult, és most Budapesten kerül újra színre Heiner Goebbels nagyszabású víziója.



HEINER GOEBBELS

1952-ben született, zeneszerző és rendező, Frankfurt am Mainban él. Szociológiai és zenei tanulmányokat folytatott, együttesek és zenekarok számára is komponált műveket. Zenés színdarabokat, szcenikai koncerteket, rádiójátékokat, hang- és videóinstallációkat alkot. 2012-ben jelent meg az *Aesthetics of Absence* (A hiány esztétikája) című könyve. Számos nemzetközi díj birtokosa, többek között az Európai Színházi Díj és a Nemzetközi Ibsen-díj kitüntette. 2012 és 2014 között a Ruhrtriennale művészeti igazgatója volt. 2018-ban elsőként kapta meg a Giesseni Egyetem által frissen létrehozott Georg Büchner-professzor címet.

Mindaz, ami történt és történhetne

Koncepció, zene és rendezés:
HEINER GOEBBELS

mikor? hol?

június 8. és 9. – 19 óra
Tuskecsarnok, Budapest



Boszorkányüldözés

Andrei Șerban egy tézisdráma igazságáról, korunk perverzitásairól, a színészek bórszínéről és a szabadság reményéről

Korunk nyugtalanító társadalmi jelenségeit mutatta be a MITEM-en a temesvári Csiky Gergely Állami Magyar Színház társulata Andrei Șerban rendezésében. Az angol Robert Icke darabja, *A doktor egy amerikai orvos meghurcoltatásáról* szól. A világhírű román színházművészt politikai korrektségről, woke-forradalomról, eltörléskultúráról – és a színházba vetett reményekről írásban kérdeztük.

2019-ben lemondott a Columbia University School of the Arts színházi professzori posztjáról, méghozzá a „politikai korrektség” nyomására hivatkozva, amely önt a kommunista Romániára emlékeztette. Volt olyan konkrét esemény, ami miatt meghozta ezt a döntést?

– Történetesen én voltam az egyik első professzor az amerikai Ivy League egyetemeken (*az Egyesült Államok elit felsőok-*

tatási intézményei – a szerk.), aki ellenállt annak, hogy a szakmai érdemeket az identitásideológián alapuló politikával helyettesítik, mint például az etnikai hovatartozás, a nemiség, a vallás. Huszonhét csodálatos évnyi tanítás és színházi program vezetése után úgy döntöttem, hogy elhagyom a Columbiát, egy nagyszerű egyetemet, mert úgy éreztem, hogy már nem tudom ellátni a munkámat. Például az órai idő a faji kérdések, az



fotó: Eöri Szabó Zsolt

igazságtalanság és a kisebbségek jogainak megvitatásával telt ahelyett, hogy a színészi technikán és a mesterségen dolgozhattunk volna. Rosszul éreztem magam a diákok miatt, akik most évente 75 ezer dollárt fizetnek azért, hogy színészetet tanuljanak, és ehelyett arra ösztönzik őket, hogy az óra nyolcvan százalékát társadalmi kérdések megvitatásával és tiltakozással töltsék, ami toxikus légkört eredményez.

Kelet-Európában is létezik a politikai korrektség és a woke

– Igen, a társadalmi igazságosság politikai korrektségén alapuló elmélete mindenhol megteremtette az áldozattá válás ideológiáját. Attól félve, hogy „törölnek” és rasszizmussal, transzfóbiával, iszlamofóbiával stb. vádolják őket, sokan még Kelet-Európában is hajlamosak tartani a szájukat. Pontosan erre emlékszem fiatalként a kommunista Romániában, amikor oda kellett figyelni arra, mit mondunk, mert mindent más-ként értelmezhetnek. Ha nem értesz egyet, ezért nem tartozol köztünk, ki vagy törölve. „Minden rossz a múltból”, ami úgy hangzik, mintha az olaszok Mozart zenéjét hallva felkiáltanának: „una porcheria tedesca”! (*Mozart Titusz kegyelme című operáját minősítette Mária Terézia császárnő „német dísznóságnak*

fotó: Petru Cojocaru



ANDREI ȘERBAN

Andrei Șerban (1943, Bukarest) román színház- és operarendező. A bukaresti Színház- és Filmművészeti Intézetben diplomázott. 1968-ban debütált a Piatra Neamț-i Ifjúsági Színházban Bertolt Brecht *Szecsudni jólélek* című előadásá-

val. Șerban 1969-ben emigrált az Egyesült Államokba. 1970-ben Peter Brook Nemzetközi Színházkutatási Központjában tanult Párizsban. Munkássága során rendezett a New York-i Lincoln Előadó-művészeti Központban, a párizsi Opéra Bastille-ben, a Metropolitan Operában, a Covent Gardenben, a Théâtre de la Ville-ben, a Comédie Française-ben, a helsinki Lilla Teaternben és a budapesti Nemzetiben is. 1990 és 1993 között a Bukaresti Nemzeti Színház igazgatója. Három évtizeden át volt a Columbia Egyetem Művészeti Fakultásának professzora.

– *a szerk.*) Milyen abszurd: ha minden kultúra rossz, akkor abba kell hagynunk az evést és az önellátást? Még a sztálini kommunista időkben is az volt az álláspont, hogy a kultúra nagyon fontos dolog, amit meg kell védeni.

Hasonlít ez a zaklatás a múlt boszorkányüldözéséhez?

– Azok az emberek, akik a bizalmatlanság kultúrájában nőnek fel, kötelesek önvédelmi magatartási kódexeket alkalmazni. Az elmúlt néhány évben sokan úgy döntöttek, hogy radikális progresszívként (woke) harcolnak a radikális fehér felsőbbrendűség ellen, és az internet a lehető legjobb propagandává vált, de mások kevésbé hajlandók társadalmilag vitázni egymással. Miért? Félnak az ítélettől. A boszorkányüldözés ma kifinomultabb és perverzebb, mint a középkorban. Az új attitűd passzív: „jobb lenne, ha nem vitatkozna és gyanakvó lenne mindenkiel szemben”. Ez egy nagyon szomorú helyzet.

A doktor főszereplője Ruth Wolff, neves orvos és kutató, aki egy haldokló kiskorú pácienséhez az ellátás biztonságára, az orvosi protokollhoz ragaszkodva nem engedi be a család által küldött papot, hogy feladja a lánynak az utolsó kenetet. Emiatt a doktor ellen fordul a család, különböző vallási és aktivista szervezetek, az általa vezetett klinika több munkatársa, a miniszterré lett egykori tanítvány, zaklatják interneten, egy tévéshow-ban „kivégzik”, a házáat is megtámadják... A doktor egy identitáspolitikai tézisdráma, amiben mindenki megkapja a magáét. Woke-radikálisok, zsidó aktivisták,

MINDEN, AMI SZÍNHÁZ, MINDEN, AMI NEMZETI SZÍNHÁZ...

- ★ SZÍNÉSZINTERJÚK ★ KULISSZATITKOK ★ PREMIERAJÁNLOK
- ★ ELŐADÁS-AJÁNLOK ★ SZÍNHÁZTÖRTÉNET ★ VILÁGSZÍNHÁZ
- ★ SZÍNHÁZI NOVELLÁK ★ GASZTROSZÍNHÁZ ★ KÜLÖNLEGES PROGRAMOK
- ★ SZÍNHÁZI FOTÓK ★ KRITIKUS NÉZŐPONTOK



A NEMZETI MAGAZIN
MINDEN KORÁBBI SZÁMA
ÉS AZ AKTUÁLIS KIADÁS
IS OLVASHATÓ A NETEN.



médiaemberek és a kritika szokásos tárgya: a római katolikus egyház. A darabnak nyugtalanító és felkavaró vége van. Lehet a színház a szólásszabadság platformja?

– Ez bonyolultabb! A nyugtalanító, felkavaró befejezés összefügg azzal az általános zűrzavarral, hogy mindenki jót akar, de képtelen követni és kézben tartani cselekedeteinek a következményét. Az orvosoknak szükségük van az új klinika finanszírozására, a gazdag adományozóktól függenek, a papnak meg kell segítenie a fiatal lányt, mielőtt meghalna. Emberek, akik megpróbálnak szembeütni az árral, tehát igen, ez tragikus, és a színház a szólásszabadság platformja lehet, de az a veszély fenyeget bennünket, hogy a szólásszabadság dogmatikus ideológiává válik.

Most először dolgozott együtt a temesvári magyar színtársulattal. Milyen élmény volt a közös munka?

– Ugyanúgy csodáltam őket, mint a színészekkel való munkát, amikor meghívtak Budapestre, és rendeztem a Nemzeti és a Radnóti Színházban.

Szóba került a román-magyar együttélés a próbafolyamat során?

– Ezzel soha nem foglalkoztunk. Feleségemmel, aki társrendező, otthon éreztük magunkat a csodálatos magyar színészekkel, akik barátságosak, nyitottak és nagylelkűek voltak, és bebizonyították, hogy az etnikai feszültség manipulatív gondolata provokáció, ami a színházban egyáltalán nem létezik.

A doktor főszereplője, Ruth Wolff az egyetlen az előadásban, aki nem hajlandó a kedvében járni senkinek az áldozat szerepében. Ez teszi őt a többiek áldozatává?

– Ő nem áldozat, de nem is hős. Nagyon arrogáns, büszke, tele van hibákkal és félreértésekkel. Úgy hisz a tudományban, mint egy Istenben. Őszinte és nem fél. A darab nagyszerűsége, hogy nem mutogat senkire. Senkit sem ítél el. Mindenkinél igaz van és nincs igaz a egyszerre. Egyedül csak a főszereplő nem fogadja el a megalkuvást, és rájön, hogy ez a világ lehetetlen hely számára.

Robert Icke 2019-ben írt darabja Arthur Schnitzler *Bernhardi professzor* című drámájának frissített változata. Az ön előadásában néhány fehér színész fekete karaktereket alakít, de több ironikus gesztus is jellemzi a produkciót. Konzultált az íróval az elképzeléseiről?

– Ickét nem nyugtatta meg, hogy Temesváron nincsenek igazi fekete színészek, akik magyarul is beszélnek. A színészet továbbra is a színlelésről szól. Ha lehet bízni abban, hogy egy nő el tud játszani egy férfit, és fordítva, ahogy Shakespeare-nél a láthatatlan szellemet, Arielt megtestesítheti egy emberi színész, miért nem tud meggyőzni minket egy fekete férfit alakító fehér nő, amikor azt mondja, hogy „Kenyában születtem”?!



fotó: Eöri Szabó Zsolt

Az előadás leírása szerint „azokat a dolgokat, amelyekről a munkahelyen nem beszélhetünk, mert féltő, hogy letiltanak, a színház keretei között biztonságban boncolgathatjuk: vállaltan szembeszállhatunk a kor előítéleteivel és hazugságaival”. Hisz abban, hogy a színház ellenáll a szabadságot fenyegetőknek?

– A színháznak, amint arra Hamlet emlékeztet, igazat kell mondania. Úgy gondolom, mint Peter Brook, hogy azért megyünk színházba, hogy együtt legyünk. Néhány órára megéljük a szabadságot. Aztán elhagyjuk az épületet, és ahogy átmegyünk az utcán, ismét kiszolgáltatottak vagyunk. De a szabadság íze megmarad. Ez reményt hoz. A színház csak erre képes.

A doktort a magyarországi közönség az olimpia keretében zajló MITEM-en láthatta. Mi a különbség a Színházi Olimpia és bármely más színházi fesztivál között?

– Eddig csak egyszer vettem részt Színházi Olimpián, még hozzá 2019-ben Szentpéterváron a Molnár Ferenc *Liliom* című darabja alapján készült *Carroussel* című Bulandra-produkciómmal – és a légkör nagyon nyitottnak és barátságosnak tűnt. Kevésbé hisztérikus és feszült, mint más fesztiválokon. De ez Ukrajna előtt volt!

LUKÁCSY GYÖRGY



OSZTOVITS ÁGNES

„Hogyan lehet egy mese-, illetve szellem-játékkal hitet önteni az emberekbe



GULYÁS GÁBOR

„A végén megjelenik a megbo-csátás, ám azt kell látnunk, hogy ez valójában nem lehetséges

Serra, a varázsló

A már idős Lev Tolsztoj úgy gondolta, végre valakinek ki kell mondania az igazságot Shakespeare-ről, akit szerint a francia klasszikusokkal leszámolni igyekvő, meggondolatlan Goethe emelt magasba, s akit azóta az egész világ nevelésigényesen istenít. Pedig egy közepszerű, felületes, csapongó színházi szerző volt, akinek legjobbnak vélt darabjai is tele vannak logikai baklövessel, aki nem ismerte az emberi természetet, a lélek mozgatórugóit. Egyszerűen fércműveket alkotott. Ha nem a *Lear király* Tolsztoj iskolapéldája, ha nem az agg királyon és lányain mutatja be Shakespeare gyengeségét, talán még el is gondolkodunk a nagy orosz mester érvein. Ha, mondjuk, *A vihar* dramaturgiáját elemzi, sok tekintetben egyet is érthetnénk vele. A kor szokásai szerint ötfelvonásos darabban ugyanis rengeteg az üresjárat, a fontosabb szereplők jó részének nincs igazi karaktere, szinte megkülönböztethetetlen Alonso, a nápolyi király Antoniótól, Prospero öccsétől, a velencei hercegség törvénytelen urától. Érthetetlenül nagy szerepet kap két bolondos alak, Trinculo és Stephano, akik „a vad és idétlen” Calibannal szövethetnek, de végül nem jutnak messzire. Tolsztoj bonckésével ízekre szedhetnénk *A vihart*, elmerenghetnénk azon, hogy az igazi dráma miért múlt időben játszódott le, töprenghetnénk Prospero kibontatlan, titokzatos jellemén, de nem tesszük, és nemcsak a nagy elődökre, a Prospero szerepében a színpadtól búcsúzó színésziadásokra vagyunk tekintettel, hanem mert Alessandro Serra torinói produkciója feledtetni tudta a darabbal kapcsolatos fenntartásainkat. Az olasz rendező korábban már elvarázsolt bennünket, a *Macbett* című, ősi szárd nyelven bemutatott Shakespeare-adaptációjával, amely azóta bejárta a világot, s rengeteg fesztivál ünnepelt, díjazott előadása lett. A *Macbett*, amelynek egyik telitalálat a főszerepbe emelkedő férfiboszorkányok megjelenése volt, a férfi-nő viszony ellentmondásosságáról is szólt.

Ki a Sziget ura?

Bő egy évvel ezelőtt megnéztem a velencei Teatro Goldoniban az azóta sajnos elhunyt Peter Brook utolsó rendezését, amelynek angol címe volt (*Tempest Project*), a különböző nemzetiségű hat színész franciául beszélt, melyet a közönség jórésze a kivetített olasz feliratokon követett. Sajnos nem láttam Brook korábbi *A vihar*-adaptációit, de ezt nem tudtam és ma sem tudom másként értelmezni, mint a legendás színházrendező szakmai búcsúajándékát. Nem pusztán azért, mert a főszereplő, Prospero egy kiemelt hatású rendezőként jelent meg, hanem mert képes volt hitelesen felszámolni azt a színházi konvenciót, amely a gyarmati létezés szimbolikus történéseként értelmezi Shakespeare utolsó ismert drámáját. Megrendítő erővel tudott szólni a szabadság megélhetőségéről, az ösztetartozás erejéről, a távozás értelméről. Engem is komolyan megrendített.

A MITEM-en látott torinói Teatro Stabile olasz nyelvű előadásának felfogása sokban hasonlít Brook rendezéséhez. Ez is adaptáció, s bár (a díszleteket, a jelmezeket, a világítást és a zenei betéteket is tervező) Alessandro Serra rendező nem hagyott ki senkit Shakespeare hősei közül, itt sem uralják az egyes figurák a játékot – kis túlzással mondhatjuk, hogy ebben az előadásban nincsenek mellékszereplők. Mindenki főszereplő? Nem. Itt klasszikus főszereplők sincsenek. A visszafogottan szerény díszlet ellenére fantasztikusan látványos az előadás – ennek részeként esetenként nem lehet teljesen tisztán látni egy-egy szereplő arcát, ám ez a legkevésbé sem zavaró, mert a megjelenő színpadképek hatásosak.

A nyitójelenet egy fantasztikus táncprodukció, amely felmutatja a természet fenségének ható hatalmát. Éjszaka van, a tenger viharos, a bárka, amin hajótöröttek menekül-

Akik a *Macbett* után megint valami formabontó előadásra számítottak, talán csalódhattak. A férfiszerepeket férfiak, a nőket nők játszották. Egyetlen merész szereposztási húzása a rendezőnek, hogy a szörnyeteg Calibant egy Amerikából érkezett fekete férfi alakítja. Serrát ezúttal az izgatta, miként lehet a remény üzenetét eljuttatni a járvány sújtotta világba, hogyan lehet egy mese-, illetve szellemjátékkal hitet önteni az emberekbe. Ehhez ki kell mozdulni zárt szigeteinkből, meg kell bocsátanunk az ellenünk vétkezőknek, és újra kell kezdeni az életünket. Nemcsak magunk, hanem a jövő nemzedék miatt is. *A vihar* főszereplője, Prospero úgy véli, a könyvek, amelyeknek tanulmányozása egykor elvonta a köznapi emberek gondjairól



| fotó: Alessandro Serra

nek, egy sziklához csapódva elsüllyed. A hercegségi utasoknak muszáj azzal számot vetni, hogy megfulladnak a vadul tomboló vízben. De a valódi expozíció az, amikor a Sziget ura, Milánó egykori hercege, a Marco Sgrossó által alakított Prospero elmeséli a lányának, Mirandának (Maria Irene Minelli), hogy nem a természet okozta a rettentő vihart, hanem ő, s azt is elmondja, hogy miféle gazemberek a hajótöröttek... Ugyanakkor megnyugtatta Mirandát, hogy nem áll véres bosszút rajtuk. Mindaddig úgy tűnik, hogy a tudós Prospero jó ember, míg nem jelenik meg segédje, a Chiara Michelinei nagyszerű alakításában látható Ariel, akit kegyetlenül kihasznál. A légi szolga tökéletesen jártas a fekete mágiában – megérthetjük, hogy Prospero nem csupán könyvekből tanulta a varázslat eszközeit, hanem jórészt Ariel hozta neki ezeket: egy olyan mindenható zsarnok lett, aki Ariel nélkül nem menne semmire.

Abszurd játék kezdődik, ami kizárólag a hatalomról szól. Azok is, akik csodás módon megmenekültek a fulladástól,

a figyelmét (ezért is tudta öccse a velencei hercegségből kitúrní), nem adnak választ az élet nagy kérdéseire, ezért elégeti kedvenc, oly sokszor vigaszt adó olvasmányait, hogy a való életet láthassa. A szigeten töltött tizenhárom év alatt nővé érő lányát, Mirandát is ki akarja vezetni a világba. Ő maga pedig visszavenné a velencei hercegséget, mert felhalmozott élettapasztalata, tudása birtokában tudja, mire kell figyelnie. Az emberekre, s nem a szellemekre, akikre a szigeten számíthatott. Nem véletlenül bocsátja el a happy end után legfőbb segítőjét, Arielt, aki megszervezte a hajótörést, aminek révén az egykori ellenfelek találkoznak, s végül békét kötnek. Ariel szervezte meg Miranda és a nápolyi trónvárományos, Ferdinand találkozását.

Alessandro Serra maga írta át szépen, mai nyelven csengő egyfelvonásossá a darabot, így másfél óra alatt lefut a történet, mégpedig egyetlen helyszínen, egy viszonylag kis, alig megemelt, csupasz pódiumon. Itt történnek meg Prospero kérésére Ariel révén a csodák. Maga a vihar, a hajótörés, az égből pottyant ruhatár, a nagy mulatságot ígérő lakoma. Serra semmit sem bíz a véletlenre (másokra), maga tervezi meg a díszletet, a jelmezeket, ő játszik a fénnel és a hanggal – bravúrosan. Már a nyitókép a háborgó tengerrel elvarázsol minket, és a varázslat kitart az előadás végéig. Prospero utolsó monológja, amely szent imára és megbocsátásra hív bennünket. A torinói produkció gyönyörűen komponált képei, hangjai sokáig elkísérnek bennünket.

a szerző kulturális újságíró, szerkesztő, könyvkritikus

uralkodni akarnak a kopár, lakatlan sziget fölött. Valamennyi olyan ember, akinek egykor hatalom jutott a kezébe, pillanatokon belül ön- és társadalompusztító szerepbe kerül. Az ezek mentén megvalósuló akciók többnyire abszurdnak, néha röhejesnek hatnak. Még a régi civilizációt reprezentáló, fekete bőrszínű Jared McNeill által őserővel ábrázolt Calibanban és a bolond Trinculo (Massimiliano Poli) is összeesküszik annak érdekében, hogy egyikük király lehessen. Túlzás nélkül mindenki a semmilyen gyakorlati értéket nem hordozó hatalomért harcol, s nem értik meg, hogy a lakatlan pusztaság igazi ura a vad természet, amelynek az erejével szemben az ő mesterkedéseik nevetségesek.

A darab végén megjelenik a megbocsátás, ám azt kell látunk, hogy ez valójában nem lehetséges, mert hiába mutatja be rendezőként Prospero hitelesen a hatalom akarásának kártekonny értelmetlenségét, ha utána kényszerűen kiegyezik az el-lenségeivel és visszaindul velük Milánóba, a realitások világába. Hiszen ott megismétlődik majd az a hatalmi ármány, ami a szigeten dúlt. Amit itt láttunk, játék volt. Beláthatjuk, hogy a nagy mágus, a kegyetlen zsarnok, a remek rendező valójában színész.

Ebben az előadásban minden hiteles, de a néző nem tévesztheti szem elől, hogy minden „csak” játék. Valódi, varázslatos színház.

a szerző filozófus, esztéta



Hagyományok hatása

Japán, magyar, görög, mexikói előadások – élmények és tanulságok

Meggyőződésem szerint a MITEM a legizgalmasabb fejlemény, ami az elmúlt évtized színházi világában Magyarországon megvalósult. Nagyon jó érzés, hogy a fesztivál keretében kiemelkedő színvonalú angol, francia, görög, lengyel, német, orosz vagy szerb előadásokat nézhetünk meg Budapesten (jórészt az elhangzó szövegek magyar fordításának kivetítésével, esetenként szinkrontolmácsolással). Fura módon az is a nemzetközi perspektívába történő kitekintést szolgálja, hogy magyar társulatok előadásait is megtekinthetjük ilyenkor (rendszerint a házigazda Nemzeti Színház és egy-egy határon túli magyar színház produkcióját). Mivel az idei a kilencedik Madách Nemzetközi Színházi Találkozó, már nyugodt szívvel lehet a fesztiválra általában jellemző karakterjegyekről is

gondolkodni. Én eddig három ilyen tudtam kiemelni: gazdag, színvonalas és közönségbarát. Az idei különleges MITEM-en azonban hangsúlyosan érződik egy negyedik sajátosság is: különböző ors színházi hagyományok egymás melletti megjelenítése.

MITEM ÉS OLIMPIA

Miért különleges 2023-ban a MITEM? Egyrészt azért, mert egybeesik a 10. Nemzetközi Színházi Olimpiával, amelynek az előadásait ezúttal Magyarországon tekinthetjük meg. A művészeti olimpia nemcsak a rengeteg előadás miatt figyelemreméltó program, hanem azért is fantasztikus, mert olyan („élő klasszikus”-nak számító) rendezők előadásait láthatjuk,



Jelenet Az ifjú barbárok című előadásból

mint Theodórosz Terzopulosz, Suzuki Tadashi, Simon McBurney, Jan Fabre, Valerij Fokin, Silviu Purcărete vagy Heiner Goebbels. Másrészt azért is rendhagyó az idei MITEM, mert mostanra esik a névadó Madách Imre 200. születésnapja. *Az ember tragédiája* című remekmű legismertebb mondata, az Úr zárásképpen elhangzó kinyilatkoztatása nemcsak a fesztivál résztvevőinek, hanem a színházi olimpia művészeinek és közönségének is ajánlva került a MITEM műsorfüzetének címlapjára: „Mondottam ember: küzdj és bízva bízzál!” Őszintén szólva komolyan bíztam benne, hogy a bicentenáriumi évben a nagyszerű szerző olyan kiváló darabjai színpadra kerülnek, mint a *Mária királynő*, a *Férfi és nő*, *A civilizátor*, a *Mózes*, de sajnos a magyar színházak az utóbbi évtizedekben Madáchtól csak *Az ember tragédiáját* mutatják be.

Örömteli, hogy azt viszont gyakran! Lesz a fesztivál és az olimpia keretében is a Hajógyári-szigeten egy különleges *Tragédia*-előadás, amelyet Vidnyánszky Attila rendezésében a világ különböző részeiről érkező színinövendékekkel közösen

„Mivel az idei a kilencedik Madách Nemzetközi Színházi Találkozó, már nyugodt szívvel lehet a fesztiválra általában jellemző karakterjegyekről is gondolkodni. Én eddig három ilyen tudtam kiemelni: gazdag, színvonalas és közönségbarát. Az idei különleges MITEM-en azonban hangsúlyosan érződik egy negyedik sajátosság is: különböző erős színházi hagyományok egymás melletti megjelenítése.

hoznak létre a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem és a Kaposvári Egyetem hallgatói.

A MITEM-en megjelenő színházi hagyományok rendszerint túlmutatnak a színházesztétika érvényességi körén azzal, hogy olyan sajátosságok mentén szerveződnek, amelyek mélyen beivódtak egy-egy nemzeti kultúrába. Ebből a szempontból a fesztivál nevének logószzerű megjelenése is fontos jel: az i-betűn a fehér színnel nyomtatott köralak elsőre valamiféle szemre emlékeztet, aztán már inkább fejre, amelyhez egy valószínűtlenül nagy agancskorona csatlakozik. Nem kérdés, hogy a *csodaszarvas* jelenik meg ily módon, a legrégebbi magyar legenda iránymutató szereplője. Ez az ábrázolás pontosan rímelt Madách szállóigévé vált mondatára, hiszen Hunor és Magyar története az emberfölötti küzdelemről és a töretlen bizalomról szól – és a Tragédiánál eredendőbb és optimistább módon a pár- és otthontalálás lehetséges sikeréről. Programnak ez ambiciózus, de közérthető és mindenki elfogadja – ideális, szép választás!



Jelenet a Nóra című előadásból

A NÓRA LELKE ÉS A SZUPERÁLLAM

Az elmúlt egy hónapban jónéhány előadást láttam a MI-TEM-en – ezek közül most hat olyanról írok, amelyek hangsúlyosan megjelenítenek egy-egy erős színházi hagyományt. A Terzopulosz által rendezett *Nóra* az Attisz Színház előadásában olyan díszletben zajlik, ami mintha a lélek tere lenne. A szereplőknél úgy érezhetjük, mintha a testük csak egy fölösleges köntöse volna a lelküknek, amely klasszikus jelenetek nélkül is képes erősen kommunikálni. Egy főszereplő van, a Sophia Hill által alakított Nóra, akinek a lelke viszonylag hamar háborogni kezd – rájön, hogy hiába él kötelességtudóan, nem juthat túl messzire. Képes többször átlényegülni a színpadon, majd bátran lelépni a színról. Megfizet a bűneiért, de képes megszabadulni a bűnös örökségétől is. Számomra revelatív, hogy nem a *Nóra*-előadásokból ismerős feminista vonalat képviseli, nem azért mer az önmegvalósítás útjára lépni, mert a női szerepet újragondolta, hanem mert nem hajlandó elfogadni a hazug életet, amit itt történetesen a férje testesített meg. Ez az adaptáció úgy maradt hű a norvég író drámafelfogásához, hogy képes volt új szintre, az emberi lelkek szintjére emelni a feltáruló múltból kibomló, a jelent tönkre tevő konfliktust. Ez a bravúrosan nagy teljesítmény radikálisan letisztult színházi nyelven jött létre.

Akadnak, akik disztópiának látják ezt az Ibsen-adaptációt, a Fokin által a Nemzeti Színházban rendezett *REX* című darabot viszont nem lehet másként nézni, mint egy fordított utópiáról való tudósításként. Pontosítok: akadnak, akik kíváncsúnak tekintik egy hatalmas szuperállam létrehozásának gondolatát s a világhormányszás bevezetését, de ők kisebbségben vannak. Ma még. Ám az ifjú író, Kirill Fokin *REX* című drámája a jövőben játszódik. A Horváth Lajos Ottó által ját-

szott főszereplő egy olyan ember, aki keresztneve (LeeWei) alapján egykor ázsiai lehetett, de ma már nincs nemzetisége, mert az elavult dolog. Sok mindent megélt. Az ENSZ főtitkáráként hatalmas háborúkat indított el, amelyeknek köszönhetően egyetlen államban egyesítette az emberiséget. Ez régen volt, de még mindig él. Egy mesterséges burokból kényszerül lakni abban a múzeumban, amit az ő munkásságának szenteltek. Komornyikja egy mobilporszívóra emlékeztető android gép, aki képes arra, amire a „hagyományos” emberek nem: szót érteni az egykori főtitkárral. 129 évesen éhségstrájkot folytatva visszaemlékezik a feleségeire, a lányaira, az egykori politikai munkájára, de az emlékeket nem találja megnyugtatónak. Ám nem tud előlük elmenekülni. Az új szuperállam Söptei Andrea által játszott elnök asszonya nem engedi meghalni – betölti a százharmincadik életévét is. Jöhet az ünnepség! Jön is. Szűcs Nelli énekesnőként olyan lendülettel robban be a játéktérre, amelyet Madonna budapesti fellépése óta nem láthattunk erre-felé. Ünnepelni kell! Minden tönkre megy, minden egyre rosszabb, de ugyanúgy ünneplünk, mintha a fordítottja történe. Így működik ebben az előadásban a túlélés.

BARBÁROK, JAPÁNOK ÉS A DÉL ATILÁJA

A kedvezőtlen körülmények átvészélése fontos témája az *Ifjú barbárok* című előadásnak is, melyet a Kolozsvári Állami Magyar Színház előadásában láthattunk. A Vecsei H. Miklós szövegére épülő, ifj. Vidnyánszky Attila által rendezett produkció a két örökéletű zenei zseni, Bartók Béla és Kodály Zoltán életében hangsúlyosan jelen lévő missziók során megjelenő elhivatottság és kiszolgáltatottság közötti téblábolás vagy dinamikus haladás kérdéseit tematizálja. A Bartókot érzékeny alakító Imre Éva és a Kodályt lendületes figuraként játszó K. Szűcs

„A művészeti olimpia nemcsak a rengeteg előadás miatt figyelemreméltó program, hanem azért is fantasztikus, mert olyan („élő klasszikus”-nak számító) rendezők előadásait láthatjuk, mint Theodórosz Terzopulosz, Suzuki Tadashi, Simon McBurney, Jan Fabre, Valerij Fokin, Silviu Purcărete vagy Heiner Goebbels.

Ervin rendre olyan szituációba kerül, amely – a gyakori áthalások miatt – hangsúlyosan mainak hat. Bár a sok zenei betét megidézi a két világháború közötti kort, ám a színészek önfeloldott improvizálása is az előadás kortárs jellegét erősíti. Van egy olyan vallomásos szál is a darabban, amit a közönség magyar értelmiségekből álló részéből jónéhányan ismerős impulzusként fogadnak. Nekik ez különösen személyes élmény.

Az *Ifjú barbárok* volt az általam eddig látott előadások közül a leginkább mai hangvételű, *A trójai nők* pedig a leginkább archaikus. Nem azért, mert Euripidész csaknem 2500 évvel ezelőtt írta, hanem Suzuki Tadashi rendezői felfogása miatt. Klasszikus, hagyománytisztelő japán öltözetben jelennek meg a figurák, ilyen módon eredeti japán karaktereket is képviselnek. Nincs látványos cselekmény, de így is brutálisan erősnek hat, mert a színészeknek rendkívül nagy kisugárzása van. A háborús szörnyűségeket nem kortárs utalásokkal érzékelteti, hanem archaikus, de ma is érvényes, hiteles módon. Az előadás nézése közben eszembe jutott a neves gondolkodó, Karl Löwith, aki a második világháború előtt Japánban tartózkodva, ott megtapasztalva a zen buddhizmus élő hagyományát arról írt a *Kelet és Nyugat* című könyvében, hogy a klasszikus görög kultúrát a mai japánok képesek reálisan átadni, mert ők valóban értik azt a világot. Azt gondolom, igaza lehetett Löwithnek...

Archaikus világ jelenik meg a mexikói Teatro de Babel által bemutatott, a kortárs finn szerző, Juha Jokela *A fundamentalista* című darabjában és a Mexikói Nemzeti Színház által előadott *Emiliano Zapata asszonyai* című műben is. Az Ignacio García által rendezett Jokela-dramát nem sokkal a pápa budapesti látogatása után nézhettem meg, ami erős felhangot adott a főhős lelkész személyes tragédiájának megéléséhez. Az őt ala-



A trójai nők

kító Luís de Tavira ihletett módon ábrázolja a saját Istenhitéért folyamatosan megküzdő becsületes ember sorsát, s méltó párja ebben a kamaradarab másik szereplőjét, Heidit játszó Aurora Cano is. Egy olyan latin-amerikai egyházi világba csöppenünk, amit leginkább filmekből ismerünk, de egy fontos részét elhozta nekünk Magyarországra Ferenc pápa is. Ez is segíthetett abban, hogy kivételes élmény legyen az előadás szűk kétórája! Nekem az volt. A mexikói forradalmárhoz, Zapatához kapcsolódó darab szerzője az előadás rendezője, Conchi León. Két színésznő (Gabriela Nunez és Azalia Ortiz) alakítja benne az összes karaktert, akik piedesztálra emelik „a Dél Attiláját”. Magyar emberként nem túl izgalmas a sutának tetsző mexikói történetekkel szembesülni, ugyanakkor megtapasztalni az előadásból áradó maya-mexikói aurát: az fantasztikus! Ez az aura egy olyan archaikus világba húz be, amellyel én korábban még nem szembesültem. Nagy élmény!

GULYÁS GÁBOR

| fotó:Eöri Szabó Zsolt



Luís de Tavira és Aurora Cano A fundamentalista című előadásban – a mexikói Nemzeti Színház egykori és jelenlegi igazgatója | fotó: Eöri Szabó Zsolt

„**M**eggyőződésem,
 hogy nem az ember
 választja a színházat,
 hanem a színház
 az embert.



Papjelöltből színházigazgató

Luís de Tavira hitről és a jezsuita elhivatottságról, szerepekről,
 egy társulat erejéről és a beavatói igyekezetéről

A Madách Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) három mexikói előadása közül A fundamentalista című tézisdráma egyik főszereplője Luís de Tavira, aki visszahúzódo személyiségevel kitűnt a latinos vérmérsékletű társulatból. Pedig a félrehúzódo idős úr évtizedekig meghatározó alakja volt a közép-amerikai ország kulturális életének. Portré a Mexikói Nemzeti Színház korábbi igazgatójáról, akitől megtudhattuk, jezsuita engedelmességből választotta a színházat.

A fundamentalista című előadás egy szokatlan duett mesterjátéka. A korosodó lelkészt Luís de Tavira, a nála fiatalabb fundamentalista keresztényt Aurora Cano alakította. Két kitűnő művész kivételes találkozása a színpadon. Mindketten kevésszer láthatók színészként, inkább színidirektorként, társulatvezetőként ismerik őket hazájukban, és rájuk is igaz az előadás kulcsmondata: „Az igazság természete az ellentétek egyidejű jelenlétében rejlik.” De Tavira a Mexikói Nemzeti Színház korábbi, míg Cano a teátrum jelenlegi vezetője – kettejüköt ezúttal a Teatro de Babel, vagyis egy kisebb színház produkciójában láthattuk a MITEM-en.



A vágóhidak Szent Johannája - Brecht darabja De Tavira egyik fontos rendezése (2001) | fotók: Mexikói Nemzeti Színház

SZEREPEK ÉS VALÓSÁG

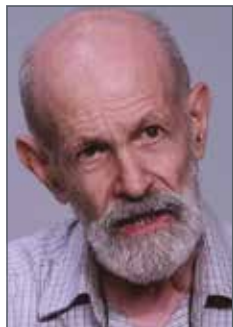
A *fundamentalista* a finn kortárs szerző, Juha Jokela darabja, amely egy sikeres hitmegújító pap és egykori mentoráltja, a később újevangeliumi szekta tagjává váló lány sajátos szerelmi történetén keresztül vizsgálja meg ember és vallás, ember és hit viszonyát kétféle nézőpontból. A kapcsolat a darab végére kölcsönös megértéssé, sőt szerelemmé formálódik.

„A színpadi karakterem alábecsüli a fundamentalizmus problémáját, mert felsőbbrendűnek érzi magát. Én nem. Én inkább megkérdőjelezem a dolgokat. Sokkal inkább azt a kérdést teszem fel: mi is a keresztény? János evangéliumában azt olvashatjuk: Istent soha senki sem látta. Ha azt az Istent szeretjük, akit nem láttunk, de nem szeretjük azt az embertársunkat, akit látunk, akkor hazudunk saját magunknak” – kezd fejtegetésbe az 1948-ban Mexikóvárosban született Luís de Tavira, akinek egy olyan karakter megformálásával kellett megbirkóznia a színpadon, aki nagy mértékben hasonlít, de ugyanannyira el is tér a személyiségtől. „Sok éven át lelkesedtem a dán filozófus, Søren Kierkegaard munkásságáért, és a kereszténységgel szemben megfogalmazott kritikájáért. Olyan tisztasággal és szigorral viszonyul a hithez, ami kifejezi az én vágyódásomat is arra, hogy jó keresztény legyek. Ezáltal tudtam kapcsolódni a szerepemhez, hiszen a kritika az általam formált lelkész egyik fő jellemvonása: egy teológus, aki meg van győződve róla, hogy az egyházat modernizálni kell. Ugyanakkor a válság egyik fontos tünetével is szembesül: a fundamentalizmussal.” Ez a szélsőséges álláspont a színész szerint mindig lelki krízisből származik, és erőszakos reakcióként is fölfogható a nihilizmussal szemben.

PAPNEVELDÉSBŐL A SZÍNPADRA

Luís de Tavira valóban sokban hasonlít színpadi karakterére, hiszen maga is papnak készült, sőt több mexikói és egyesült államokbeli katolikus egyetemen oktatott. „Sohasem vágytam színházi karrierre, mindig is jezsuita akartam lenni. Viszont ez az 1960-as években történt, amikor nemcsak Mexikóban, hanem óriási változások zajlottak: az egyetemi mozgalom végigsöpört világszerte, kitört a szexuális forradalom, ekkor veszett el az amerikai álom – megjelent egy olyan nemzedék, amelynek tagjai nem kértek az általuk örökölt világból. A katolikus egyház is úgy érezte, hogy reagálnia kell az előtte álló kihívásokra, és 1962-ben XXIII. János pápa összehívta a második vatikáni zsinatot. Az egyház ekkor elhatározta, hogy egy sokkal aktívabb intézménnyé válik, és megszünteti azt a középkori hozzáállást, amely hátat fordít a modern világnak. Ebben az időben fejeztem be a noviciátust, és fordultam a tudomány – vagyis a klasszika-filológia – felé. Csodálatos görög tanárom, egy jezsuita hatására fedeztem fel Szophoklész műveit. Nagyon lelkes voltam, és a görög vizsgámra készülve elhatároztam, hogy előadjuk az *Antigonét* – még hozzá szerzetesekkel.”

Az előadás sikerének következtében Luís de Tavirát jezsuita utasításra állami egyetemre küldték, hogy színházművészetet tanuljon. 1968-ban beíraták a mexikóvárosi Nemzeti Egyetemre (UNAM), ő pedig a jezsuita engedelmesség jegyében megkezdte a tanulmányait abban bízva, hogy végzén jezsuita tanár lesz. „Ebben az évben taposták el a tankok a mexikói egyetemisták mozgalmát. Az október 2-i, több száz ártatlan áldozattal járó esemény a Tlatelolco téri vérengzésként került



LUÍS DE TAVIRA

1948-ban született Mexikóvárosban. Színész, rendező, író, színházigazgató, tanár. Jezsuita szerzetesnek készült és klasszika-filo-

lógiát tanult. A rend megbízásából kezdett színházművészetet hallgatni a mexikóvárosi Nemzeti Egyetemen (UNAM). Később kilépett a rendből és megnősült. Dolgozott színészként, ám elsősorban rendezőként, színház-történészként ismert hazájában, saját módszert dolgozott ki színészek képzésére, amit a világ számos egyetemén oktatott. Kezdeményezésére lett állandó társulata a Mexikóvárosban működő Nemzeti Színháznak. 2016 óta a Mexikói Művészeti Akadémia tagja. A MITEM-en *A fundamentalista* című drámában volt látható, és részt vett a mexikói színházról tartott beszélgetésen.

be a történelmünkbe. Mindez természetesen hatott rám is. Így indultam el a pályámon, de azóta is meggyőződés, hogy nem az ember választja a színházat, hanem a színház az embert.” Igen ritkán, és lelki alkata miatt általában intellektuális szerepeket vállalt pályafutása során – ezen kevés szerepeinek egyikét játssza *A fundamentalista*-ban. Viszont sok fontos előadást rendezett kortárs spanyol nyelvű szerzőktől, és többek között Lope de Vega, Csehov, Brecht, Gerhard Hauptmann, Botho Strauss műveiből.

KUTATÓ, TANÁR, TÁRSULATALAPÍTÓ

„Mexikó a tagadások országa, amelyet különböző identitások feszítenek szét, ugyanakkor ezek szintézise is jelen van” – mondja az ellentmondások termékeny jelenlétéről Luís de Tavira, aki nemcsak rendez és játszik, hanem számos egyetemen oktatott, színházművészeti könyveket publikált, hangelemzésre alapuló színészmesterség-módszerét számos latin-amerikai országban tanítják, és amikor 2016-ban a Mexikói Művészeti Akadémia tagjává választották, a mexikói és a kasztíliai (spanyol) színjátszás közötti különbségről tartott székfoglalót. Emellett a mexikói színház-történethez is hozzájárult azzal, hogy 2008-as igazgatói kinevezésével megalapította a Mexikói Nemzeti Színház állandó társulatát.



De Tavira rendezte a nagy mexikói írónő, Elena Garro darabját: Felipe Ángeles (1999)

„Amikor ugyanis a Berliner Ensemble-ban rendezést tanultam, azt tapasztaltam, hogy a még Bertolt Brecht által az ötvenes években rendezett műveit műsoron tartják úgy, hogy közben a színészek a szerepeknek megfelelően idővel cserélődnek. Ez a példa számomra azt jelentette, hogy a mi színházunknak is stabilitásra – vagyis önálló társulatra – van szüksége, különben nem tudunk fejlődni. Meggyőződés, hogy a hosszú távú siker másik előfeltétele, hogy a színház gondoskodjon a néző kineveléséről. Állandó társulat és folyamatos beavatói igyekezet – e két gondolatra épült a vezetői működésem.”

S hogy igazgatása valóban színház-történeti tett volt, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a mexikói állandó nemzeti társulat létrehozására az első próbálkozás a 19. század második felében volt, amikor Habsburg Miksa osztrák főherceg megalapította a második mexikói császárságot. E rövid időszakban (1863–1867) próbált állandó társulatot működtetni José Soria spanyol költő, de a császárság bukásával ez a terv hamvába holt. Mexikó viharos történelmében 1976-ban volt legközelebb olyan pillanat, amikor a köztársasági elnök rendelettel létrehozta a nemzeti társulatot, ami bár José Solé vezetésével megalakult, még repertoárt is sikerült felépíteni, a működés nem bizonyult tartósnak.

Budapestre tehát nemcsak egy remek színész, hanem egy alapító atya, a mexikói színház-történet egyik meghatározó alakja látogatott.

LUKÁCSY GYÖRGY

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

A csalogányok tangója

Két szerelmes életének tánca

Egy öregasszony egy nyitott láda fölé hajolva keres valamit. Zene hallatszik, és egy öregember tűnik elő egy másik ládából. A férfi a nőt nézi és szeretettel mosolyog rá. Régi ünneplő ruhát visel, amit megviselt az idő. Közelebb lép hozzá. Átkarolja. A nő a vállára támasztja a fejét. Táncolnak. A férfi megsimogatja. Megcsókolják egymást. A nő a karjánál fogva tartja a férfit, hogy az ne vesszítse el az egyensúlyát. A férfi boldog. A nő is boldog, kifújja az orrát, megvakarja a combját. A férfi elővesz egy zsebórát a kabátjából: öt... négy... három... kettő... egy... és amikor éjfél üt az óra, a férfi elpukkant egy kis petárdát. Megcsókolják egymást. A férfi elővesz a zsebéből egy marék konfettit. Ünnepelesen feldobja a levegőbe. A férfi a nőre néz. Boldog új évet, szerelmem! A nő kivessz egy menyasszonyi fátylat a ládából, majd elforgatja egy kis zenedoboz hajtókarját. A férfi és a nő most fiatalabbak, felteszik a szemüvegüket, és újra táncolni kezdenek. A férfi és a nő régi dalok hangjaira, szerelmi történetüket visszafelé táncolva ünnepli az újév beköszöntét.

A *csalogányok tangója* két szerelmes életének tánca. A *Szemüveg-trilógia* egyik részének, a *Ballarini*-epizódnak az elmélyítése. Ez alkalommal *A csalogányok tangója* önálló előadássá válik, amely az emlékek mozaikját kirakva teszi elviselhetőbbé egy élete utolsó szakaszába érkezett nő magányát.

Emma Dante a MITEM visszatérő vendége: 2015-ben a Euripidész nyomán készült *Verso Medea*, 2021-ben a *Misericordia* című rendezése aratott sikert a fesztiválon.



| foto: Rosellina Garbo



EMMA DANTE

1967-ben született Palermben. A római Accademia Nazionale d'Arte Drammatica Silvio D'Amicón szerzett színházrendezői diplomát. Asszisztensként dolgozott, a lengyel Tadeusz Kantor rendezte, A szerelem és a halál gépe című előadásban. 1999-ben megalapította Compagnia Sud Costa Occidentale néven első önálló társulatát. Meggyőződése, hogy a színház nagy társadalomformáló erővel rendelkezik, és jó érzékkel ötvözi a klasszikus és avantgárd színházi formákat. Az előadásaiban nagy szerepe van a társadalomkritikának. A szicíliai dialektus színpadi megjelenítése jelentős erénye alkotásainak. Színházi tevékenysége mellett Emma Dante író is, több felnőttnek és gyerekeknek szóló regényt publikált, illetve 2013-ban debütált filmrendezőként és filmszínésznőként.

A csalogányok tangója

rendező: EMMA DANTE

Sud Costa Occidentale produkció
| Palermo, Olaszország

mikor, hol?

május 31., június 1. – 19 óra
Nemzeti Színház, Gobbi Hilda
Színpad

Az élet álom

A spanyol Hamlet, avagy a valóság az élet?

Egy láncra vert herceg a hegyekben. Egy bosszúszomjas, férfiruhába bújt lány. Forradalom, szerelem, gyilkosság – de Az élet egy álomban sosem lehetünk benne biztosak, hogy mindez valóság-e, vagy álom csupán.

„Bennünket az izgat Calderon történetében, ami örök emberi: márpedig a virtuális valóság mindig velünk volt. A képzeletünknek köszönhetően mindig is találtunk egy kijáratot egy másik létforma felé. Érdekes módon az igazi művészet mindig vissza tud vezetni bennünket a valósághoz” – fogalmaz a rendező, Declan Donnellan.

A Cheek by Jowl társulat első spanyol nyelvű produkciója Calderón lenyűgöző drámáját állítja színpadra a spanyol aranykorból. A Declan Donnellan által rendezett és Nick Ormerod látványtervező által szcenírozott darabot spanyol színészekből álló társulata adja elő. A produkció létrehozását éveken át tartó felkészülés előzte meg, amelynek része volt a Cheek by Jowl társulat munkásságának a megismertetése Spanyolországban, valamint a spanyol professzionális és amatőr előadóművészekkel való kapcsolat és együttműködés kialakítása. *Az élet egy álom* a második aranykori darabja a társulatnak Lope de Vega Fuenteovejuna (*A hős falu*) színrevitele óta, amelyet 1989-ben a londoni Királyi Nemzeti Színházban Donnellan és Ormerod közös angol nyelvű feldolgozásában mutattak be.

A kritikák lelkesen fogadták a darabot: „*Kivételes, rendkívül eredeti és meglepő... nem emlékszem, hogy láttam volna eredetibb, merészebb és transzgresszívabb – és ilyen jó – színrevitelét Az élet álomnak.*” (Volodia) „*Az öröm és a finomság intenzív kontrasztban van a tragédia mélységével*”, és „*úgy változtatják Calderón darabját egy nyüzsgő vaudeville-é, hogy nem csökkentik annak tragikus vetületét sem.*” (El País). „*Calderón eredeti műve nem veszítette el az esszenciáját.*” (La Última Bambalina).



| fotó: Javier Naval



DECLAN DONNELLAN

A Cheek by Jowl társulat művészeti vezetője, társigazgatója. A társulatot 1981-ben alapította Nick Ormeroddal közösen, majd több mint 40 produkciót hoztak létre, hat földrész összesen több mint 400 városában tartva előadásokat. A Cheek by Jowl előadásain kívül rendezéseit bemutatták a londoni Királyi Nemzeti Színházban, az Avignoni Fesztiválon, a szentpétervári Malij Drámaszínházban. Opera: Falstaff (Salzburg Festival). Balett: Rómeó és Júlia; Hamlet (Bolsoj, Moszkva). Filmrendezése: a Bel Ami (A szépfü). Életművéért a Szta-nyiszlavszkij-díjat, az Arany Maszk-, a velencei Arany Oroszlán-, valamint a Nagy Károly-díjat is megkapta. Színész és célpont című könyvét először orosz nyelven adták ki 2000-ben, majd tizenöt nyelvre – köztük magyarra – fordították le.

Calderon

Az élet álom

rendező: DECLAN DONNELLAN

Cheek by Jowl | Egyesült Királyság, London

mikor? hol?

június 2., 3. – 19 óra
Nemzeti Színház, Nagyszínpad

14 éven felülieknek!

A trójai nők

Milyen volt a Trója eleste utáni másnap reggel?

A Trója bevételével kezdődő a trójai nők elhurcolásával és a város felperzselésével végződő történet tragédiák sorozata. A dráma témája a győztes és a legyőzött viszonya. Euripidész erről a görögök legendás háborúján, a sokszor megénekelte győzedelmes trójai hadjáraton keresztül beszél, bizonyítva, hogy a dicsőséghez vezető út valójában nem más, mint ostoba és értelmetlen vérengzés. És hogy mi jön a győzelem után?

Euripidész *A trójai nők* című drámájában megmutatta nekünk, amit Homérosz nem mesélt el az *Iliász*ban. Milyen volt a Trója eleste utáni másnap reggel? Hogyan süllyedtek a királyi családhoz tartozásukra büszke nők az emberi létezés legaljára? Hogyan viszonyulnak a hellén magas kultúrát képviselő hódítókhoz, akik az ártatlanok és védtelenek legyilkolásával barbárokká váltak maguk is?

Az athéni drámaversenyeken számtalanszor alul maradó Euripidész a jól ismert mítoszokat sokszor arra használta, hogy nehéz, kényelmetlen kérdéseket tegyen fel. Kortársaival ellentétben szakított a tragédia konvencióival, többek között új módon mutatta be a női karaktereket. Az előadás létrehozása során az alkotók megkísérelték bemutatni, hogyan érelődik az áldozatokban az elkövetőkkel szembeni bosszú. *A trójai nőket* a háttérben zajló peloponnészoszi háború idején írta Euripidész, nyíltan bírálva benne az athéniai birodalmi törekvéseit. Szerette volna megértetni velük, hogy egy fegyveres konfliktusban nincsenek győztesek és vesztesek. Homérosz eposzában a görögök, akárcsak Euripidész athéni kortársai, legyőzhetetlennek hitték magukat, ez okozta a vesztüket.



JAN KLATA

Varsóban, majd a krakkói PWST-n tanult színházrendezést. Pályáját Jerzy Grzegorzewski, Jerzy Jarocki és Krystian Lupa asszisztenseként kezdte. Első hivatalos rendezése Nyikolaj Gogol Revizora volt a wábrzychi Jerzy Szaniawski Drámai Színház számára (2003). Klata egy hónappal később már saját drámáját, a Grejprut mosolyát vitte színre a wrocławai Lengyel Színházban. A rendező Lengyelország legérdekesebb színházi műhelyeiben, többek között a TR Varsó, a krakkói Sztary Nemzeti Színház, a wrocławai Lengyel Színház és a bydgoszczi Lengyel Színház színpadán alkot. A Danton-ügy (Wrocławai Lengyel Színház, 2008) nemcsak az általános elismerést hozott el Klata számára. Klata 2013-tól 2017-ig a krakkói Sztary Nemzeti Színház igazgatója volt.

Euripidész

A trójai nők

rendező: JAN KLATA

Wybrzeże Theatre | Gdansk, Lengyelország

mikor? hol?

június 5. – 19 óra
Nemzeti Színház, Nagyszínpad
18 éven felülieknek!

Macbeth

Macbeth: egy betegség, egy veszélyes járvány neve

„Nem gyorsfagyasztva csomagolt, szintetikus és antiszeptikus műhorror, hanem valódi, szerves borzalom: vérmeleg, alattomosan terjedő, ragacsos és ragályos. Beletapad az emlékezetbe, átjárja a képzeletet ... A Macbeth világa lidércnyomásos látomásvilág” – írta a műről a jeles Shakespeare-kutató, Géher István.

Macbeth: egy betegség, egy veszélyes járvány neve. A betegség jellegzetes tünetei: féktelen vágy, kapzsiság, erőszakos viselkedés. E tünetek diagnosztizálását nehezíti, hogy a felszín helyett a romlott, beteg elme rejtekében csíráznak ki. A betegség egy titkos és veszélyes, bonyolult felbujtó-összeesküvő terv formájában sarjad és halad előre. Végül szárbá szökkenve az emberiség erőszakos elpusztításához vezet. A veszélyes betegség felszámolása érdekében hozott irodalmi, művészeti, tudományos és vallási intézkedések ezidáig nem hatoltak el a betegség gócpontjaként működő elme belsejébe. Macbeth az emberi nem legrútább megjelenési formája a mai világban.

Macbeth, a bátor skót hadvezér próféciát kap három boszorkánytól, hogy egy nap Skócia királya lesz. A jóslat és becsúgyó felesége hatására Macbeth megöli Duncan királyt, és magának foglalja el a skót trónt, és mindenki mást – barátot és ellenséget – eltávolít az útjából. Ám az elfoglalt trón „élvezte”, a hatalom birtoklásának mámore helyett a paranoiává váló bűntudat keríti hatalmába Macbeth-et. Shakespeare legrövidebb, ugyanakkor rendkívül sűrű szövéssű és rendkívül gazdag tragédiája, amelyet az angol mester a *Hamlet*, az *Othello* és a *Lear király* után írt.

Különös élményt ígér az előadás, mert a legeurópaibbnak tartott szerző, Shakespeare művét ezúttal egy tőlünk távoli kultúra, az indiai színház szemüvegén keresztül láthatjuk.



RATAN THIYAM

1948-ban született, író, rendező, tervező, zenész, festő és színész. 1971-ben kezdte meg tanulmányait a Delhi-ben működő Nemzeti Színművészeti Akadémián; nagy hatású színész-rendezőként tartják számon. 2013 és 2017 között az akadémia dékáni tisztségét töltötte be. Az általa 1976-ban alapított Chorus Repertory Theatre India egyik legelismertebb kortárs színházi társulata. A társulat India legészakkeletibb régiójában, Manipur államban található bázisa időközben a kortárs színház nemzetközi központjává nőtte ki magát. Ratan Thiyam a Színházi Olimpia Nemzetközi Bizottságának tagja, ő volt a 8. Nemzetközi Színházi Olimpia művészeti vezetője.

William Shakespeare

Macbeth

rendező: RATAN THIYAM

Chorus Repertory Theatre |
Imphal, India

mikor? hol?

június 6., 7. – 19 óra

Nemzeti Színház, Gobbi Hilda
Színpad





CSORTOS GYULA AJÁNDÉKTÁR

Megnyílt a Nemzeti Színház ajándékboltja, a Csortos Gyula Ajándéktár! Jelenleg a MITEM-hez kapcsolódó ajándéktárgyakat vásárolhatják meg az érdeklődők! Szeretettel várunk mindenkit előadásaink előtt az ajándékbolt pultjánál!

Nangsza Öbüm Dákíni története

Hagyományos tibeti opera

A 11-12. századi történet korai vándorénekmondóktól származik, akik házról házra járva énekelték. Később a tibeti opera műfaján keresztül is nagyon népszerűvé vált.

Zhangpei Kurnangpa nevű faluban, Tibet Gyanste régiójában játszódik. A faluban élt egy jómódú parasztcsalád, Phehue Nangba néven, akik erényes és jámbor életet éltek, azonban nem született gyermekük. Egy éjjel, miután százezer imát elmondtak Tara Istennőhöz, Nyangsta Seldon csodálatos álmot látott, amelyben egy lótusz nyílt ki a méhében, és égi lények (dákínik) hódoltak e lótusz előtt.

Néhány hónap múlva az asszony életet adott egy lánygyermeknek. A kisbaba az anyatejből Tara Istennőnek áldozott, ami különösen kedvező jel volt. Neve Nangsza Öbum lett, melynek jelentése: aki a Földnek adatott, hogy sugárzása százezer érző lényt felszabadítson.

A Tibeti Előadó-művészeti Intézet (TIPA) az első olyan intézmény, amelynek feladata Tibet ősi és egyedülálló kultúrájának, gazdag zenei örökségének és más művészeti formáinak megőrzése és népszerűsítése. Az intézetet Öszentsége a 14. Dalai Láma alapította, amikor 1959 augusztusában Kalimpongba érkezett.

Az előadás előtt 17 órától előadást hallhatunk a tibeti opera hagyományáról, jellegzetességeiről, történetéről, előadásmódjáról.



SAMTEN DHONDUP

Samten Dhondup azon kevés számúztetésben élő operamesterek egyike, akiknek az előadó-művészetben való hatásköre és befolyása jól ismert. A nepáli Mustangban tibeti gerilla apától és paraszt anyától született, és gyermekkorát a mustangi ellenállók megfigyelésével töltötte. A táborok 1972-es bezárása után apja Katmandu költözött, ahol egy szőnyeggyárban dolgozott. 9 éves korában a dharmaszalai TCV iskolába került. Az évek során a Tibetan Institute of Performing Arts (TIPA) társulattal beutazta a világot, és most a TIPA-nál a következő művészgeneráció mentora.

Nangsza Öbüm Dákíni története

rendező: SHAMTEN DHONDUP

Tibeti Előadó-művészeti Intézet (TIPA) | Kalimpong, India

mikor? hol?

június 10. – 18 óra
Nemzeti Színház, Nagyszínpad

Slava's SnowShow

A világhírű bohócszínház a Nemzetiben

„Egy nap arra ébredtem, hogy olyan előadást akarok létrehozni, amely visszavezet bennünket a gyermeki álmokhoz. Egy előadást, amely a színházba érkező embereket segíti abban, hogy kiszabaduljanak a felnőttlét béklyójából, és újra megjeljenek magukban azt a kislányt vagy kislányt, akik valaha voltak... Így hát keresni kezdtem valamit, ami új inspirációt adhat a színházamnak. Varázslatos kutatás volt: úgy éreztem, egy felfedezetlen és lenyűgöző, ismeretlen táj felé tartok.

Úgy döntöttem, olyan utat választok, ahol előttem nemigen járt még bohóc és kicsuszszanak a bohóckodás ketrecéből oda, ahol a legkevésbé sem várja senki, hogy ott bohócok felbukkanjanak.

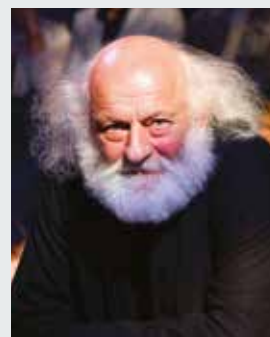
A tragikomédia mélységeibe akartam behatolni, megnézni, mennyire elegyíthető a dráma a nevetéssel. Felmérni, mennyire tetszhet egy ilyen jámbor, tétova, zavarodott karakter a kortárs közönségnek – annak a közönségnek, amelyik örült tempóhoz, végtelen, kaleidoszkóp-szerű események, színek, hangok, „terek és idők” kavalkádjához szokott. Teljesen meg akartam merítkezni ebben a gogoli, beckett-i világban. Azt akartam, hogy a karakterem egyszerre legyen epikus és lírikus, gyengéd és szenvedélyes, bölcs és naiv” – nyilatkozta Szlava Polunyin, a ma élő legünnepeltebb bohóc, a Slava's Fools Unlimited alapítója. Snowshow-ját „huszadik századi klasszikusnak” tartják.

Az évek során legendássá vált az előadás, lelkes rajongói a világ minden tájáról követik országról országra, hogy újra és újra megtapasztalják, milyen elmerülni az álmok és a képzelet csodás birodalmában, a gyermekkor világában.

– A művészet lényege, hogy őszinték maradjunk és megértintsük a közönséget, hogy folyamatosan feszegessük a köztünk, művészek és a nézők között lévő vékony határokat és közben megtaláljuk az egyensúlyt – fogalmazott a Színházi Olimpia hivatalos honlapjának (szinhaz.org) adott interjújában Szlava Polunyin. – Számomra az a legfontosabb, hogy a közönség nagyobb része úgy érezze, boldogság tölti el, és máskor is vissza akar térni.



fotó: Andrea Lopez



SZLAVA POLUNYIN

Bohóc, a Bolondok Nemzetközi Akadémiájának elnöke, H. C. Andersen oroszországi nagykövete, a Delfinek Követségének hivatalos képviselője. Szlava Polunyin 1950. június 12-én született Oroszország Orlovszk megyéjében. Iskolái elvégzése után Leningrádba költözött, ahol autodidakta módon kezdte el a pantomim művészetét elsajátítani, miközben a Leningrádi Állami Kulturális Főiskolán tanult tovább. A 80-as évek elején Polunyin megalapította saját legendás színházi társulatát (Alakoskodók). Ez idő alatt született meg a sárga bohóc – Asissai – karakterének ötlete. A SnowShow 1993-ban született, és azóta több száz városban, több ezer előadását tekintették meg a nézők milliói. Elismerései: Lawrence Olivier-, Drama Desk-, Triumph-, Golden Nose-díj.

Slava's Snow Show

rendező: SZLAVA POLUNYIN

A G.A.A.P. Ltd szervezésében |
London, Egyesült Királyság

mikor? hol?

június 16. – 19 óra,
június 17. – 15 és 19 óra,
június 18. – 18 és 19 óra
Nemzeti Színház, Nagyszínpad

A homok hangja

Egy ősi művészeti és kulturális univerzum megidézése Algériából

Az előadás évezredek óta létező ábrázolási formák színházi és koreográfiai rekonstrukciója, amely egy ősi művészeti és kulturális univerzumot idéz meg a víz témájára összpontosítva, és három fő színházi momentum köré szerveződik.

Az első felvonás az egyik legrégebbi, ma Algériában, Marokkóban, Líbiában és Tunéziában létező szertartás ábrázolása. Ez a „Thislith Ouzar” vagyis „Az Eső menyasszonya”. Ez az „esőhívó rítus” a kollektív emlékezet által megőrzött legendából indul ki. A második felvonásban az előadás betekintést enged az egyik ősi harcos rítusba, amely a nagy sivatag oázisaiban a víz körüli konfliktusok által kiváltott csatákat és harci küzdelmeket jeleníti meg. A rítus a „Takoba” nevet viseli: „harcos tánc karddal”, amely két tuareg csoportnak az oázis határán lévő kút körüli konfliktusát idézi fel. A harmadik felvonásban egy több mint három évezredes múltra visszatekintő ünnepi szertartás jelenik meg, La Sebiba: két rivális törzs közötti háborút felváltja ez a szertartás, amelyre egy kiszáradt folyó medrében kerül sor, a két törzs oázisainak határán. A verseny résztvevői szimulálják a harcot, hogy ne kelljen újra valóban harcolni. A „harcosok” belevetik magukat egy varázslatos hangulatba, energikus tánclepekkel, por- és homokfelhőket kavargatva maguk körül, El Mihane és Zelouaz városrészek bölcséinek tekintete alatt, akik eldöntik a versenyt, amelyben az öltözetek, a költészet, a dalok és a táncok mérettetnek meg egymással.

Egy gangával (tamburával) felszerelt nő járja körbe a két törzset, és egy „vér nélküli háború”, egy verseny szervezésével békeegyezmény aláírására hívja fel őket. A fő kihívás az volt, hogy mindkét törzs bemutassa művészi értékeit: szólótáncok, csataszimulációk, ősi dalok a tamburák ritmusára, amelyeket női kórusok énekelnek. A verseny résztvevői szimulálják a harcot, hogy ne kelljen újra valóban harcolni.



OMAR FETMOUCHE

Egyetemi tanári múlt után, Wilayában működő kulturális és művészeti irodát igazgat négy éven át. Majd 2004-től 2015-ig a Béjaiai Színház igazgatója. A mostaganemi amatőr színházi fesztivál alapítója és szervezője 35 éven át (egészen a mai napig). 2007 óta alapítótagja és szervezője az algíri professzionális nemzeti fesztiválnak. Az arab színházi napok keretében részt vesz a németországi Mülheimban lévő Theater an der Ruhr fesztiválján Arifa című előadásával, amelynek szerzője és rendezője is. Az Odüsszeusz 2001 nemzetközi projekt vezetésének tagja, együttműködésben a Mediterrán Nemzetközi Színházi Intézettel. Nagydíj FNTF 2009; Ibsen: A nép ellensége, Kartagói Fesztivál díja. 2009-ben elnyerte a Kulturális Minisztérium díját.

A homok hangja

írta és rendezte:
OMAR FETMOUCHE

Sindjab Theatre Company |
Bordj Menaiel, Algéria

mikor? hol?

Június 16. – 19 óra
Nemzeti Színház, Gobbí Hilda
Színpad

16 éven felülieknek!

Fesztiválok olimpiája

A 10. Színházi Olimpia keretében megannyi fesztivál kínál változatos programot: magyar színházi körkép, előadások babáknak, kortárs tánc, operett, utcaszínház, Duna-menti városok teátrumai, nemzetközi amatőr színházi találkozók... Kicsi és nagy fesztiválok várják az érdeklődőket Budapesten és Győrtől Debrecenig szerte az országban júniusban. Részletek az egyes színházak oldalán, illetve: szinhaz.org/fesztivalok/

ORSZÁGOS SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

SZÍNHÁZI KÖRKÉP, EGY ÉVAD SŰRÍTMÉNYE.

A debreceni Csokonai Színház látja vendégül a magyarországi nemzeti és kiemelt státuszú teátrumokat, amelyek maguk jelölték a szemlére a saját küldetésüket, művészi hitvallásukat leginkább reprezentáló előadást. A cívisváros közönsége szerencsés, mert egyben láthatja azt, ami a legújabb színházi termék Magyarországon.

mikor? hol?

május 15–június 15. • Csokonai Fórum, Debrecen
| csokonaiszinhaz.hu



CSÁRDÁSKIRÁLYNŐ FESZTIVÁL

A 100. SZÜLETÉSNAPIJÁT ÜNNEPLŐ Budapesti Operettszínház a műfaj legismertebb és legnépszerűbb remekművéből, Kálmán Imre Csárdáskirálynőjéből szervez minifesztivált. A Színházi Olimpia keretében egy litván, egy francia előadás mellett a vendéglátó teátrum Csárdáskirálynője is látható. Egy gálaműsoron – Best of Csárdás – pedig a hallhatatlan operett legszebb dallamai csendülnek fel.

mikor? hol?

Június 3–11 • Budapesti Operettszínház | operett.hu



DUNA FESZTIVÁL GYŐRBEN

NÉMETORSZÁGTÓL BULGÁRIÁIG, Ingolstadtól Ruszig – a számos Duna-menti város egy-egy reprezentatív előadása látogat Győrbe. A Duna Fesztivál mindazon színházakról szól, amelyek szeretnék hallatni a hangjukat, megmutatni értékeiket egy német, magyar, szerb, bolgár, román kortárs vagy klasszikus drámaíró műve alapján készült előadással.

mikor? hol?

június 6–11. • Győri Nemzeti Színház | gyoriszinhaz.hu

SENSES

A FESZTIVÁL FÓKUSZÁBAN A LEGKISEBB KOROSZTÁLYNAK SZÓLÓ érzékszervi észlelésen alapuló előadások állnak. A színházművészet különböző formáin keresztül kicsik és nagyok, nézők és színészek együttesen újra felfedezik a színekkel, hangokkal, anyagokkal és mozgással tarkított jelképes világot. Fellépnek svéd, belga, holland, indiai, olasz, spanyol és dán társulatok.

mikor? hol?

június 9–11. • Kolibri Színház, Budapest
| kolibriszinhaz.hu



CAFÉ DE LA DANSE FESZTIVÁL

A NEMZETKÖZI TÁNCÉLET FIATAL TEHETSÉGEIT és kiváló-ságait mutatja be 2023-ban a Café de la Danse a Frenák Társulat szervezésében. Láthatók francia, német, finn, portugál, ír produkciók, különleges mozgásformák és tér-forma rendszerek, akrobatika, ámulatba ejtő látványok és az emberi teljesítőképesség határait feszegető mutatványok. Lesznek beavató foglalkozások, amatőr kezdőknek szóló workshopok. Az esemény családbarát.

mikor? hol?

június 16–18. • Halász Gedeon Eseményközpont, Kápolnásnyék
| frenak.hu



NEMZETKÖZI AMATŐR SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

AZ OLIMPIA RÉVÉN AZ AMATŐR SZÍNJÁTSAZÁS is bekerül a hivatalosan elismert „sportágak” közé. Az amatőr színjátszók nemzetközi szövetsége, az AITA/IATA debreceni fesztiváljára Marokkóból, Németországból, Hollandiából, Portugáliából, Szlovákiából, Szingapúrból, Franciaországból, Lengyelországból, Grúziából, Litvániából, Japánból és Srí Lankáról is érkeznek csoportok. Az elmúlt évek legjobb amatőr színjátszóival találkozhatunk Debrecenben.

mikor? hol?

június 19. és 25. • Csokonai Fórum és szabadtéri helyszínek, Debrecen | színjatekos.org, csokonaiszinhaz.hu

VÉNÉGY

TÍZÉVES A VISEGRÁDI TÉRSÉG LEGRANGOSABB össz-művészeti fesztiválja a Vénégyszínház és Színházi Találkozó a nagymarosi Duna-parton. A színházi sátorban és az utcaszínházi helyszíneken a V4-országok egy-egy kimagasló produkciója mutatkozik be, de ukrán társulatot is várnak. A jubileumi fesztivál mottója: „A párbeszéd hídjai”.

mikor? hol?

június 22–25. • Nagymaros | venegyszivital.hu



DUNÁNTÚLI SZÍNHÁZI FESZTIVÁL

CELLDÖMÖLK, VÉP, VASVÁR és további 23 kistélepülés több mint 50 színházi eseménnyel, koncerttel, kézműves vásárral, népi játszóházzal várja az érdeklődőket. Nagy hagyományokra épül a program: negyven éve Vépén kezdődtek a Falusi Színház Találkozók, ezek folytatása a Vasvári Nemzetközi Színházi Fesztivál, Celldömölkön pedig a Soltis Lajos Színház működik. Előadások jönnek többek között a Trafóból, a beregszászi színházból, az Orlai Produkciótól és Káva Kulturális Műhelytől, koncertezik Gryllus Dániel és Vecsei H. Miklós is.

mikor? hol?

június 31-ig • Celldömölk, Vép, Vasvár és a környező települések
| soltisszinhaz.hu



2023/2024

BÉRLETEINK MÁR KAPHATÓAK!

FEDÁK SÁRI bérlet • 3 előadásra • 6.900 Ft

JÁSZAI MARI bérlet • 4 előadásra • 8.900 Ft

*A bérletek továbbra is „Szabadbérlet” konstrukcióban válthatók!
A műsoron lévő előadásokból Ön választhatja ki - tetszése szerint -
a bérletek előadásait, időpontját és a helyet.*

PEDAGÓGUS- és DIÁK- KEDVEZMÉNYEK a NEMZETI SZÍNHÁZBAN!

*Latinovits és Bubik diákbérleteinkről érdeklődjének a jegyirodában,
illetve a szervezes@nemzetisinhaz.hu címen.*

Katona József
BÁNK BÁN
Rendező: Vidnyánszky Attila

Molnár Ferenc
**EGY, KETTŐ, HÁROM
AZ IBOLYA**
Rendező: Rátóti Zoltán
A Gyulai Várszínházzal közös előadás

Bertolt Brecht
KURÁZSI MAMA
Rendező: Theodórosz Terzopulosz

Nyikolaj Gogol
A REVIZOR
Rendező: Avtandil Varszimasvili

Toót-Holló Tamás
ARANYHAJÚ HÁRMASOK
Folkopera • Zeneszerzők: Bársony Bálint – Elek Norbert
Rendező: Vidnyánszky Attila
A Magyar Nemzeti Táncgyüttessel közös előadás

Sík Sándor
ISTVÁN KIRÁLY
Rendező: Berettyán Nándor

**IRREDENTA
KABARÉ**
Rendező: Vidnyánszky Attila

William Shakespeare
LEAR KIRÁLY
Rendező: Valerij Fokin

Szarka Tamás
ESTHAJNAL
Cigányballada Gorkij „Makar Csudra” c. elbeszélése nyomán
Rendező: Vidnyánszky Attila
A Magyar Nemzeti Táncgyüttessel és a Karaván Színházzal közös előadás



Töröcsik Marival a Magyar Elektrában (Nemzeti, 1975) | fotó: Keleti Éva (MTI)



Támogatójával és tanárával, Góbbi Hildával
(Dohányföldek, 1948, Nemzeti Színház) | fotó:
Kálmán Béla (OSZMI)

95 év, ezernyi élet

Elhunyt Máthé Erzsike, a Nemzet Színésze

Életének 95. évében, néhány nappal a május 16-i születésnapja előtt – 2023. május 8-án – elhunyt Máthé Erzsike színművész, a Nemzet Színésze, Kossuth-díjas és kétszeres Jászai Mari-díjas, érdemes és kiváló művész, a Hallhatatlanok Társulatának örökös tagja. Eddig a rövid gyászír, a visszavonhatatlan tény, és az elhunyt érdemeire utaló néhány díj, elismerő cím. Majd a lapokban, a hírműsorokban, az internetes felületeken mindenütt megjelent bővebben is a művésznő életútja. Regényes történet ez vagy inkább dráma: kezdve a sváb gyökerektől, a budafoki barlanglakástól az iskolai kudarcokon, a háborús borzalmakon át a színpadig, a filmekig, az egyetlen élet során megélt ezernyi életig.

Máthé Erzsike az Országos Színészegyesület iskolája után 1948-ban a Vigszínház tagja lett, de a következő szezont már Pécsen kezdte, onnan pedig 1952-ben tért vissza Budapestre a Nemzeti Színházba, majd 1983-ban alapító tagja lett a budapesti Katona József Színháznak, és ott játszott a 2012-es visszavonulásáig. Hogy pontosan hány és hányféle szerepben lépett színpadra, azt nehéz lenne összeszámolni. Hiszen voltak közöttük kisebb be-

ugrások, alkalmi előadások, epizód szerepek, kabarétréfák, és persze sok-sok szép és komoly fő- és főbb szerep.

Királynői alkat volt, jellegzetes, mély zengésű hangja is hozzájárult ahhoz, hogy gyakran kapta meg a kemény, karakteres asszonyok szerepét. De sokszor játszott egyszerű nőket, nagyszájú, közönséges némbereket is. Volt cseléd, szobalány, kurtizán, házmesterné, és volt Gertrudis királyné, Eleonora hercegnő, Lear király lánya, Goneril, valamint Lujza, Eszter, Mariska, Éva, Hippia, Terézia – és még hosszan sorolhatnánk.

A színházi előadásokról alig vannak jó minőségű felvételek. Ezekről most már csak a fotók, újságcikkek és az egykori kollégák mesélnek. Szerencsére a Máthé Erzsikével készült beszélgetések közül több is fennmaradt. Így tőle tudhatjuk, hogy Rostand *Sasfői* című darabjának egyik monológiáját adta elő a faúrugár 1945. május 1-jei ünnepségén, miután a cégvezető megjegyezte: színésznőnek kellene mennie. Komolyan vette a tanácsot. (Titkárként egyébként sem sok dicséretet kapott.) Jelentkezett is a főiskolára. Oda ugyan nem vették fel, de az Országos Színészegyesület iskolájában olyan jeles művészek lettek

a tanárai, mint Várkonyi Zoltán, Rátkai Márton, Ascher Oszkár és Gobbi Hilda, akiről mindig a legnagyobb elismeréssel beszélt. Gobbi rendezte meg a vizsgaelőadásukat, az *Éjjeli menedékhely* című Gorkij-darabot. Mint jó tanár, gondos pedagógus meghívta a végzősök bemutatójára a színházigazgatókat is, hogy lássák a fiatalokat, és szerződtessék őket, adjanak lehetőséget számukra a pályakezdésükhöz. Ennek az életszakasznak a nehézségeiről nem feledkezett meg Máthé Erzs, és miután a Nemzet Színésze lett, több díjat is alapított magánvagyonából, hogy támogassa a fiatal kollégákat.

Minden interjúban elismerően szólt Szendrő József szakmai felkészültségéről, tudásáról, aki mint színházigazgató hívta őt Pécsre, és aki az első férje lett. A kudarcait sem hallgatta el, azt is elmondta, hogy az édesanyja nem sokra tartotta az ő színészetét. Egyetlen előadását nézte végig, és utána csak annyit mondott a lányának, hogy túl erősen játszik. Major Tamás is soknak tartotta mélyen átélt szenvedélyességét, de aztán elismerte, ha kellett, tudott „majorul” is játszani.

Máthé Erzs élte a szerepeit. Érteni és megértetni igyekezett minden ember igazát. Ha magáról kellett beszélnie, akkor is gyakran visszakérdezett: Érthető vagyok? Érted? Érted... Értünk élt.

FILIP GABRIELLA



MÁTHÉ ERZSI

1927. május 16., Budapest – 2023. május 8., Budapest
| fotó: Trokán Nóra

Évaként Az ember tragédiájában
(Nemzeti Színház, 1960) | fotó: Keleti Éva (MTI)



Bezerédi Zoltánnal egyik utolsó szerepében – Goldoni: A karnevál utolsó éjszakája
(Katona József Színház, 2007)





A Lear királyban
Somlai Artúrral.
Rendező: Both Béla,
Nemzeti Színház, 1948
| fotó: Kálmán Béla

Márai Sándor Kaland című darabjában Jávor Pállal.
Rendező: Németh Antal,
Nemzeti Színház, 1940 | fotó: Wellesz Ella



Teljes emberként színész, ösztönös tehetség

120 éve született Tőkés Anna Kossuth-díjas
színművész, érdemes és kiváló művész

„Tőkés Anna minden idők legjobb színpadi Évája...” – írta Németh Antal rendező, a Nemzeti Színház egykori igazgatója az *Egy emberöltő Az ember tragédiája szolgáltatásában* című tanulmányában. A színésznő a Szegedi Szabadtéri Játékokon, majd a Nemzetiben is számtalanszor eljátszotta ezt a szerepet. Tiszta, mélyzengésű hangjának, színpadi játékának, tartásának köszönhetően a dráma-irodalom legtöbb jelentős hősnőjeként ismerhette meg a közönség. A színháztörténészek szerint a híres magyar tragikák sorában Kántorné, Laborfalvi Róza és Jászai Mari méltó követője lett.

Tőkés Anna Marosvásárhelyen született 1903. március 1-jén. Édesapja korai halála miatt a család hamar elszegényedett, de Annát semmi sem tudta eltántorítani attól, hogy színésznő legyen. A kolozsvári színikolában tanult, és 1923-ban léphetett először színpadra Temesváron, majd Tordán, Marosvásárhelyen és Aradon. Amikor 1923-ban Budapestre került, előbb Bárdos Artúr a Renaissance Színházhoz szerződtette, majd fellépett a Vigaszínházban, és utána következett a Nemzeti Színház. Itt 1925. május 14-én szerepelt először Ibsen *Solness építőmester* című darabjában. A szakmai figyelem és elismertség bizonyítéka, hogy maga a rendező és a főszerepet is játszó Ódry Árpád választotta őt partnerként Hilda szerepére. A fiatal színésznő ragaszkodott volna ehhez



Racine Phaédrájában Sinkovits Imrével. Rendező: Major Tamás, Nemzeti Színház, 1957 | fotó: Keleti Éva



Tókes Anna

1903. március 1., Marosvásárhely –
1966. december 25., Budapest

Az ember tragédiája (Bizánci szín).
Rendező: Hevesi Sándor. Nemzeti Színház, 1926



a színházhoz, de anyagi okok miatt 1928-ban egy időre a Magyar Színházhoz szerződött, közben egy fél évig Beregi Oszkár társulatával Amerikában is turnézott. Itthon 1930-tól ismét a Nemzetiben játszott, de 1931-ben – kissé sértetten – távozott, mert úgy érezte, az igazgató, Hevesi Sándor csak kevés feladattal bízta meg. Abból az időből fennmaradt anekdota szerint a színésznő azt mondta volna, hogy számára a színház templom, és neki minden este színpadra kell lépnie. Mire az igazgató meglehetősen indulatosan azt felelte: imádkozni otthon is lehet! Hogy pontosan így hangzott-e, megtörtént-e az a beszélgetés, azt ma már nehéz lenne kideríteni, de az biztos: Tókes Anna 1931-től 35-ig a Vígszínház tagja volt. Csak amikor a fiatal Németh Antal került a Nemzeti élére, akkor tért vissza szeretett színházába a népszerű színésznő, és akkor elkezdődött a sikersorozata. Közös munkájuk nevezetes bemutatója volt 1936-ban Joseph Albrecht *VIII. Henrik* című drámája, 1937-ben a Madách-dráma, *Az ember tragédiája*, majd ugyancsak az igazgató rendezte, és közel négyszázszor játszott nagy siker lett 1940-ben Márai Sándor *Kaland* című drámájának ősbemutatója, amelyben ismét főszerepet kapott Tókes Anna a szerelmi háromszög másik két tagja, Jávor Pál és Makay Margit mellett.

A háború után kis megtorpanás következett a művésznő pályáján, de 1947-től ismét a Nemzeti Színházban játszott. Olyan nagyszerű szerepeket kapott, mint Phaedra, a Racine-dráma hőse vagy Lady Macbeth a Shakespeare-drámában. Az utolsó bemutatója a Nemzeti színpadán 1962. március 16-án Szophoklész *Oidipusz király* című drámája volt, amelyben Iokaszté szerepét kapta. Mivel egyik este előadás után rosszul lett, több színpadi feladatot nem vállalt, de rádiós felkéréseket elfogadott.

Művészetének elismeréseként 1952-ben Kossuth-díjjal tüntették ki, 1950-ben érdemes, 1956-ban kiváló művész lett.

FILIP GABRIELLA

Egyszóval: minden együtt vagyok

(Jelenetek egy Előadás életéből VIII.)

Megszületésemtől a meg nem születettségemen át a megszületésemig kacskaringós út vezet. Te, aki végig olvastad eddigi kalandozásaimat, vagy nevezhetjük szenvedéstörténetnek, nem lepődsz meg ezen a faramucinak tetsző, ám rendkívül pontos mondaton; míg te, aki csak most kapcsolódsz élettörténetem sorozatokra tördelt fölmutatásába, nyilván értetlenül mormogsz valamit magad elé, és joggal várod el, hogy némi magyarázattal szolgáljak a megértéshez. Legyen, ámde röviden, csak a legszükségesebb információkkal.

Én, az Előadás, szerencsétlen kis árvaként kezdtem az életemet, apámat alig(ha) ismertem, anyámat egyáltalán nem. Előző létező – vagy létezhetett – figura volt, leginkább emberforma, aki azzal nemzett a világra, hogy megírt, apai természetét így nem elsősorban a neve határozta meg. (Ebbe most, főleg az LGBTQ-xy-verzió korában legjobb, ha nem bonyolódunk bele!) Apámtól korán el kellett válnom, onnantól kezdve azzal az ígérettel dobáltak ide-oda, hogy anyámmal, a színházzal, akkor fogok találkozni, ha valódi megszületésem lebonyolódik. Magyarázta ezt a dramaturg mindenféle fiatal süldödramaturgoknak: hogy olyan ez, mint a lepke lepkévé fejlődése születésétől kezdődően, előbb rút hernyó – na, ezt leginkább szerették eddigi színházi (anya)karrierem során az orrom alá dörgölni –, azután bebábozódik, magyarul, alakkal rendelkező alaktalanság lesz belőle, nevezzük ezt a próbafolyamat rútságai összefoglalásának, mígnem egyszerre szétrepesztí a báblét burkát, és kecsesen, de leginkább diadalmasan felszáll, fel a fény felé, és meg sem áll odáig, így aztán maga lesz a fény.

Most, hogy így már mindenki mindent tud, hozzá foghatok az utolsó fázishoz, ami a fénybe kicsapódáson jelent, a teljes alakmásomban megtörténést. A már hangzásában is varázslatos *premier*hez.

Irhatnám nagybetűvel, de még azzal sem tudnám kifejezni a dolog méltóságát, fontosságát és nagyszerűségét. Mondhatni, a színházra, az én anyácskámra, egyúttal jómagamra, az előadásra, ezen alkalom elkövetkeztével találok rá végre – mert az ígéreteknek megfelelően lepke, azaz, elkészült színházi előadás lesz belőlem; ugyanakkor nem hagy nyugodni az az aggályosnak tetsző sejtés, hogy nem csak én létezem anyám életében egyedüli gyermeke-

ként a világban. De ezen most ne merengjünk, illetve, ne ezen merengjünk most.

A különféle elszólásokból azt vettem ki, hogy a premier, szokták bemutatónak is hívni az egyszerűbb nyelvhasználatnál, egyet jelent az első előadással. Nagyon is elszámítottam magamat ezzel. A premier ugyanis premier, az első előadás – az meg első előadás. De hogy a lényeg megpróbáljam valahogy grabancon ragadni, a premier ünnep a megszületésért és a megszületésre, az első előadás pedig lepkéletem kezdő szárnycsapását jelenti, amelyet majd követ az összes többi ugyanaz, vagy inkább hasonló. Hogyan nem egyik, ha a másik viszont egyik, kérdezheted. Azaz, hogy nem első előadás a premier, ha valójában mégis előadás, illetve, hogyan nem első valami, amikor nem második az egymás után következésként? Igyekezem értelmesen elmagyarázni.

A premier a születésem ünnepe. Eddig csak szétszedtek, itt-ott összeraktak, ide-oda pakoltak, fogyasztottak és hizlaltak, mindent összegubancoltak belőlem, ami voltam, és kibogoztak bennem, ami lehetek, ha vagyok. Az a gyanúm, hogy csak sejtették, milyenki vagyok, ki milyen vagy kiamolyan. De egyszer minden próbálkozás véget kell érjen, és meg kell állapodjanak bennem, és meg kell állapodjam magamnak is magamban.

Maga a premier tehát egy nap, vagy egy napon van, történik, zajlik, eseménylik. Nincs reggeli rohangálás, nincs délelőtti próbára hívó ügyelőhang, néma csönd az üres folyosókon, a takarásban, nem ül a rendező az első sorban, hóna alatt a dramaturggal és az asszisztensével, üres a nézőtér. Üres minden. Még. Azon veszem észre magam, hogy rettenetesen szorongani kezdek. Valaminek történnie kell, robbannia kell, és az a valami én vagyok. Én, mindenestől.

A robbanás nemsokkal hét után el is kezdődik. Szétmegy a függöny, ami eddig össze se ment a próbák alatt, emiatt úgy érzem magam, mint az a nő, aki elől váratlanul elrántják az öltözőparavánt, és ott áll meztelenül az őt bámuló tekintetekben. Ez valami fenséges érzés mégis, leküzdöm kezdeti zavaromat, ott vagyok, megmutatkozom teljes valóban a félhomályban neszező embereknek. Ők a közönség. Ha azt mondtam, hogy a premier nem azonos az első előadással, ő miattuk értettem így.

**„Azon veszem
észre magam,
hogy rettenetesen
szorongani
kezdek. Valaminek
történnie kell,
robbannia kell,
és az a valami
én vagyok. Én,
mindenestől.
A robbanás
nemsokkal hét
után el is kezdődik.**



Orosz István grafikája

A premier közönsége tudniillik más közönség, mint az összes többi előadásé. (Különös érzés, hogy úgy beszélek magamról, mint idegenről – „előadásé” –, de képtelen vagyok nyelvtanilag ezt megoldani, azt mégsem mondhatom, hogy előadásomé, mert én magam nem a birtokom vagyok, hanem a lényegem; de nem bonyolítom!) A közönség ugyanis a bemutatón egyedi összetételű. Lent ülnek a rokonok igen nagyszámban, apák, anyák, feleségek, férjek, szeretők és szeretők lenni szeretnők, gyerekek, unokák, ismerősök, országos-városi-megyei notabilitások, kritikusok, kollégák – egyszóval teljes a belterjesség; így a siker, ami az én értékemet jelentősen meghatározza, borítékolva, ha csak az öltöző virág-nemesitalüveg-plüssállatok (premierajándékok összefoglaló néven) özönére gondolok.

Egyszóval, minden együtt vagyok. A színészek ragyognak és röpködnek, nem felejtik el a szöveget, vagy nem lehet túlzottan észre venni ezt, a díszlet nem dől össze, a kellékek nem hiányoznak és működnek, a fény akkor jön be, amikor be kell jönnie, a hangosításban nem veszik el épp a hang, a zene nem elnyom, a táncoknál nem csetlenek-botlanak a kóristalányok és -legények, a helyzetek ki vannak játszva, a drámai pillanatokban az ügyelő a többiekkel együtt szipogva törli az orrát, a szerző, jóapám, ha él, zavarában hangosabban krákog a meg-

engedhető normálisnál valamelyik sorszálon, a színpadi festékszag keveredik a nézőtér ezerféle parfümillatával, ha kell, ha nem, felcsattan a taps, a stúdiósok előkacagnak a várt színpadi poénoknál...

És amikor elhal a hosszan dübörgő taps, amely elsősorban nekem szól, rokonok, ismerősök és egyéb notabilitások lelkesedése ide-oda, a visszacsapódott függöny mögött egymásra rontanak létresegítőim, öleli-csókolja egymást színész a színésszel, rendező az igazgatóval, zeneszerző a dramaturggal, sűgő az ügyelővel, kicsi a naggyal, szép a rondával, utált a szeretettel, fontos a fontatlannal, a zűrzavar teljes, és azt veszem észre, nagy boldogságomban, hogy nagy örömködésükben emezek mint-ha teljesen el is felejtkeztek volna *rólam*.

Persze, csak játszom az agyamat. Most mindenki engem dicsér – végre.

Az igazgató remeknek tart, a rendező sikerültnek, a szerző (papa, ha élsz és vagy!) kongeniálisnak, a legnotabilitisebb notabilitás utánozhatatlannak és páratlannak. Nem tudok hova lenni fene nagy boldogságomban – én sem. Kifelé tartva a színpadról, a takarásban észreveszek egy földre vetett, széttaposott szöveggöngyvet. Juszt sem veszlek föl, motyogom, amikor elhaladok mellette. Nem érek rád! Vár az anyám!

„Az ember tragédiája nekünk, magyaroknak az egyik legfontosabb színpadi művünk, de vajon miként tekintenek rá külföldi fiatalok, leendő színházcsinálók. Mit jelentenek francia és kanadai, grúz és egyiptomi színészhallgatónak és tanáraiknak Madách ma is érvényes mondatai, gondolatai?” – fogalmaz Vidnyánszky Attila, a 10. Színházi Olimpia és a Színház- és Filmművészeti Egyetem (SZFE) Madách Projektjének ötletgazdája és a június 23-i soknyelvű közös Tragédia-előadás rendezője.

Nemzetközi diák-Tragédia

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Tizenegy ország színésznövendékei adják elő Madách művét

Külföldi színészképző intézményeket szólított meg az SZFE, hogy egy-egy osztály dolgozza fel és adja elő *Az ember tragédiája* valamely színét. Varsó, Bukarest, Liverpool, Párizs, az egyiptomi Giza, Athén, Milánó, Isztambul, Tbiliszi, Kanada egy-egy színészeket képző felsőoktatási intézménye, valamint az SZFE egy-egy bábos és színészosztálya, illetve egy kaposvári színészosztály vesz részt a munkában.

– Rendkívüli izgalommal várom, miként vonatkoztatják magukra *Az ember tragédiáját* a külföldi fiatalok. Minket, magyarokat sokszor gúzsba köt a *Tragédia*, ennek a nemzeti klasszikusnak a színrevitele, nekik viszont teljes szabadságuk van ebben. Őket nem köti semmiféle tisztelet és hagyomány, őket csak a művészi kíváncsiság vezeti – mondja a rendező, aki pályája során már ötször rendezte meg a *Tragédiát*. – Hosszú ideje gondolkozunk azon, miként lehetne külföldön is felkelteni Madách műve iránt az érdeklődést, és most repes a szívem, ha arra gondolok, hogy szerte a világban jó kétszáz diák és tanáraik hónapok óta Madách soraival foglalkoznak, a *Tragédia* egy-egy részének a színrevitelén dolgoznak.

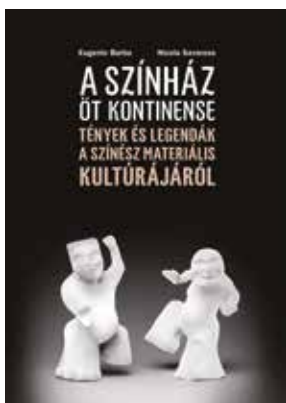
A Madách Projekt első állomása egymás munkájának a megismerése. Június 9. és 12. között az Eiffel Műhelyházban a csoportok bemutatják az otthon elkészült színeket. A szakmai megbeszélések után a magyar kultúrával és a várossal is ismerkednek majd a fiatalok, közösen nézik a Színházi Olimpia előadásait. Ezután következik a munka második fázisa. Vidnyánszky Attila az elkészült színeket is felhasználva, minden hallgatót bevonva egy soknyelvű és nagyszabású előadást hoz létre a Hajógyári-sziget egyik csarnokában. Különleges helyszínen látható majd a *Tragédia* 1883 óta tartó színpadi előadás-történetének egyik legkülönlegesebb produkciója – méltó színházi esemény a Madách 200 emlékévi programjában.

mikor? hol? | június 23. – 19 óra • Hajógyári-sziget |

Az előadásra ingyenes jegyek a mitem.hu és a nemzetiszinhas.hu jegyvásárlási oldalán regisztrálhatók

A DÉRYNÉ DÍJA

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala Millenniumi Díj kitüntetésben részesítette a Nemzeti Színház által létrehozott Déryné Programot. A díjat a szellemi tulajdon védelmében végzett felölös munka elismeréseként a Déryné Program logó és a „Színház mindenkinek” szlogen védjegyjelölalóm alá helyezésével vívta ki. „A mindennapi működésünk és az alkotások, produkciók létrehozása szempontjából is elengedhetetlen a megfelelő jogi háttér és jogi védelem” – fogalmazott a díj kapcsán Kis Domonkos Márk, a Déryné Program igazgatója.



ÚJ SZÍNHÁZI KÖNYV

Megjelent Eugenio Barba és Nicola Savarese *A színház öt kontinense – tények és legendák a színész materiális kultúrájáról* című könyve. A Színház- és Filmművészeti Egyetem kiadásában megjelenő, különleges színházi „útikönyvet” az egyik szerző, Eugenio Barba jelenlétében mutatták be a MITEM-en. A SZFE a közelmúltban adta ki a Színházi Olimpia két alapítójának, Theodórosz Teropolosznak és Suzuki Tadashinak egy-egy könyvét is.

Soós Imre-díj

Herczegh Péter, a Nemzeti Színház színművésze és Rujder Vivien, a Katona József Színház tagja kapta 2023-ban a MASZK Országos Színészegyesület által a pályakezdő színészek erkölcsi megbecsülésére és társadalmi rangjának emelésére 2001-ben létrehozott Soós Imre-díjat. A 2018-ban Kaposváron színészdíplomát szerző Herczegh Péter jelenleg többek között a *Rómeó és Júlia*, a *Bakkhánsnők*, a *Woyzeck*, az *Agón*, a *Rocco és fivére*i és a *kaukázusi krétakör* előadásokban látható a Nemzeti Színházban.



HÍREK



SÁROSPATAKON JÁRTUNK

A Nemzeti Színház színháztörténeti vetélkedőjét legutóbb a sárospataki Árpád Vezér Gimnázium csapata nyerte meg. Főnyereményként a Nemzeti Színház egy napra kitelepült az iskolába: volt rendhagyó irodalomóra Horváth Lajos Ottóval, Berettyán Sándorral és Vidnyánszky Attilával, tartottak fodrászbemutatót és bepillantás adtak a színházi ügyelő munkájába is. A diákok a beregszászi társulat *A helység kalapácsa* című előadását kapták ajándékba.

IGAZGATÓKRA EMLÉKEZTEK

A Nemzeti Színház két világháború közötti időszakának két meghatározó igazgató-rendezőjére emlékezett a teátrum. A Nemzeti kezdeményezésére színházi szervezetek, intézmények képviselői koszorúzták meg a 150 éve született Hevesi Sándor nyughelyét a Fiumei úti Sírkertben és a 120 éve született Németh Antalét a Farkasréti temetőben. Hevesi 1923 és 1932, Németh 1935 és 1944 között válságos, politikailag nehéz időkben volt a nemzet színházának újító szellemiségű vezetője.



JÚNIUSIG | RIVALDA

OLIMPIA AZ M5-ÖN » Rivalda címmel összefoglaló műsorral jelentkezik a Színházi Olimpia eseményeiről az M5 szombat esténként 18 óra 30-tól egészen június végéig. Interjúk, beszélgetések az elmúlt hét legizgalmasabb eseményeiről, ajánlók az elkövetkező programokról, és bepillantunk a színpalak mögé is. A műsorvezető Sztankay Ádám.

mikor? hol?

minden szombaton, 18 óra 30-tól • M5



AZ ELŐADÁSOK UTÁN | KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK

ÉLMÉNYCSERE » Az olimpia MITEM-es előadásai után ebben az évben is vannak közönségtalálkozók. Lehetőség a színpadi élmény után a színészekkel és a rendezőkkel beszélgetni.

mikor? hol?

az előadások után • Nemzeti Színház, első emeleti előcsarnok



MÁJ. 26. | VILÁGSZÍNHÁZ

HEINER GOEBBELS » A német zeneszerző, képzőművész és színházi rendező, Heiner Goebbels június 8-án és 9-én mutatja be a *Mindaz, ami történt és történhetne* című különleges és látványos előadását a Tüskecsarnokban. Ennek felvezetéseként Goebbels A hiány esztétikája címmel előadást tart, és bepillantást ad alkotói világába, a találkozó második felében pedig beszélgetés is lehetőség nyílik a világjáró művésszel.

mikor? hol?

május 26. – 15 és 18 óra között
Uránia Nemzeti Filmszínház, nagyterem

JÚN. 8. | MŰHELY

ANTROPOCÉN SZÍNHÁZ » Hogyan épülnek be a természeti értékek a jogi, művészeti, színházi életbe? Hogyan segítheti a színház az ökoharmónia helyreállítását? Nemzetközi műhely a német Frank Raddatz drámaíró, rendező, színháztudós és Domokos Johanna író, színháztudós, szerkesztő szervezésében. Előadást tart többek között Hans-Jörg Rheinberger, a berlini Max Planck Intézet egykori igazgatója, Katrin Röggla német író és Weiner Sennye Tibor író, ökológus is.

mikor? hol?

június 8. – 11-18 óra között • Kaszás Attila Terem

JÚN. 10. | RÁHANGOLÓ

TIBETI OPERA » A tibeti opera előadása előtt ráhangoló beszélgetés várja az érdeklődőket, amelyet a Tibeti Előadó-művészeti Intézet (TIPA) két vezetője, Dhondup Tsering és Shamten Dhondup tart. Tibet ősi kultúrájának, gazdag zenei örökségének és más művészeti formáinak megőrzéséről is hallhatuk az eseményen. Az intézetet a száműzetésben élő 14. Dalai Láma alapította 1959 az indiai Kalimpongban.

mikor? hol?

június 10. – 17 óra

Nemzeti Színház, első emeleti előcsarnok



JÚNIUSBAN | KONCERTEK

HOBO AZ UTCÁN » Hobo a Nemzeti Színházban bemutatott Az utcazenész című előadásának utcai változatával járja a Színházi Olimpia városait. Zene és beszélgetés – részletek: hobo.hu

mikor? hol?

június 9. – Székesfehérvár; június 10. – Kaposvár



JÚN. 24. | OLIMPIAZÁRÓ

SZENTIVÁNÉJ A MARGITSZIGETEN » Bartók Béla A csodálatos mandarin és Maurice Ravel Bolero című legendás szerzeményeit külföldi sztártáncosok adják elő. A darabokat egy különleges zongoranégyes szólaltatja meg: a világhírű Kossuth-díjas Bogányi Gergely mellett Boros Mihály, a Virtuózok győztese, a zongora hercege, Binder Károly Erkel Ferenc-díjas, nemzetközi hírű jazz-zongorista, zeneszerző és Varga Gábor, a hazai jazz kiemelkedő alakja. A koncerten a magyar fejlesztésű Bogányi-zongorákon (képünkön) csendülnek fel a művek.

Az előadás után mindenki számára ingyenes programot kínál az olimpia. Az olasz Teatro Potlache látványosságaival népesül be a Margitsziget egy része. **A 10. Színházi Olimpia záróeseménye mindenki számára kínál érdekességet, meglepetést.** Az olasz társulat igazi utcaszínházi hangulattal, szentivánéji varázslatokkal várja a szigetre látogatókat.

A CSODÁLATOS MANDARIN / BOLERO

mikor? hol?

június 24. – 20 óra

Margitszigeti Szabadtéri Színpad

SZENTIVÁNÉJI VARÁZSLATOK

mikor? hol?

június 24. – 22 órától

Margitszigeti Szabadtéri Színpad környéke

Olvasson színházat!

www.nemzetiszhaz.hu/magazin



HAVI MŰSOR

Gobbi Hilda Színpad	1 Cs	19:00	A csalogányok tangója MITEM – 1 Emma Dante
Nagyszínpad	2 P	19:00	Az élet álom MITEM – 2 Pedro Calderón de la Barca
Nagyszínpad	3 Szo	19:00	Az élet álom MITEM – 2 Pedro Calderón de la Barca
Nagyszínpad	5 H	19:00	A trójai nők MITEM – 3 Euripidész
Kaszás Attila Terem	5 H	19:30	A helység kalapácsa Petőfi Sándor
Gobbi Hilda Színpad	6 K	19:00	Macbeth MITEM – 4 William Shakespeare műve alapján
Kaszás Attila Terem	6 K	15:00	A helység kalapácsa Petőfi Sándor
Nagyszínpad	7 Sze	19:00	Fény-anyag MITEM – 5 Olvasásperformansz Az angyal válaszol című könyvből
Gobbi Hilda Színpad	7 Sze	19:00	Macbeth MITEM – 4 William Shakespeare műve alapján
Tüskecsarnok*	8 Cs	19:00	Mindaz, ami történt és történhetne MITEM – 6 Heiner Goebbels
Tüskecsarnok*	9 P	19:00	Mindaz, ami történt és történhetne MITEM – 6 Heiner Goebbels
Artus**	9 P	18:00	Performing Poland – Transportation MITEM – 7 Anna Steller
Artus**	9 P	20:00	Performing Poland – Négy MITEM – 7 Marcin Herich
Nagyszínpad	10 Sz	18:00	Nangsa Öbüm dákíni története (XI-XII. század) MITEM – 8 Hagyományos tibeti opera
Artus**	10 Sz	18:00	Performing Poland – Tettek MITEM – 7 Aurora Lubos
Artus**	10 Sz	19:30	Performing Poland – Anatómia MITEM – 7 Natalia Chylińska, Katarzyna Pastuszek
Artus**	10 Sz	21:00	Performing Poland – Sheol MITEM – 7 Monika Wachowicz, Jarosław Fret
Artus**	11 V	19:00	Performing Poland – Üdvözlég MITEM – 7 Aurora Lubos
Artus**	11 V	20:30	Performing Poland – Sheol MITEM – 7 Monika Wachowicz, Jarosław Fret
Artus**	11 V	22:00	Performing Poland – Morzsák MITEM – 7 Monika Wachowicz

A MITEM-EN SZÍNPADRA LÉPŐ TÁRSULATOK (A BEMUTAKOZÁS SORRENDJÉBEN)

1 Sud Costa Occidentale | Palermo, Olaszország • **2 Cheek by Jowl, Compania Nacional de Teatro Clásico** | London, Egyesült Királyság és Madrid, Spanyolország • **3 Wybrzeże Theatre** | Gdansk, Lengyelország • **4 Chorus Repertory Theatre** | Imphal, India • **5 Juliette Binoche** előadása | Párizs, Franciaország • **6 Heiner Goebbels** | Frankfurt, Németország • **7 Grotowski Intézet** | Wrocław, Lengyelország • **8 Tibeti Előadó-művészeti Intézet (TIPA)** | Kalimpong, India • **9 Théâtre National Populaire** | Villeurbanne, Franciaország • **10 Gwenael Allan of GAAP Bookings Ltd** | London, Egyesült Királyság • **11 Sindjab Theatre Company** | Bordj-Ménaïel, Algéria

A SLAVA'S SNOWSHOW 8, Az öngyilkos – szovjet vaudeville 12, A csalogányok tangója, Az élet álom 14, a Macbeth, Performing Poland – Transportation, Performing Poland – Tettek, Performing Poland – Anatómia, Performing Poland – Sheol, Performing Poland – Üdvözlég, Performing Poland – Morzsák 16, A trójai nők, Performing Poland – Négy 18 éven felülieknek nem ajánlott

Kísérőrendezvényeinkről az 54–55. oldalon tájékozódhat. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

Nagyszínpad	13 K	19:00	Az öngyilkos – szovjet vaudeville MITEM – 9 Nyikolaj Erdman
Nagyszínpad	16 P	19:00	SLAVA'S SNOWSHOW MITEM – 10 Szlava Polunyin előadása
Gobbi Hilda Színpad	16 P	19:00	A homok hangja MITEM – 11 Omar Fetmouche
Nagyszínpad	17 Szo	15:00	SLAVA'S SNOWSHOW MITEM – 10 Szlava Polunyin előadása
Nagyszínpad	17 Szo	19:00	SLAVA'S SNOWSHOW MITEM – 10 Szlava Polunyin előadása
Nagyszínpad	18 V	15:00	SLAVA'S SNOWSHOW MITEM – 10 Szlava Polunyin előadása
Nagyszínpad	18 V	19:00	SLAVA'S SNOWSHOW MITEM – 10 Szlava Polunyin előadása
Hajógyári sziget***	23 P	19:00	Az ember tragédiája Madách Imre nyomán Az SZFE nemzetközi diákprojektje
Margitsziget****	24 Szo	21:00	A csodálatos mandarin, Bolero Bartók Béla, Maurice Ravel A 10. NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI OLIMPIA ZÁRÓESEMÉNYE

KÜLSŐ HELYSZÍNEK

* Tüskecsarnok – Budapest, XI. kerület, Hevesy György u.

** Artus – Artus Kortárs Művészeti Stúdió, Budapest, XI. kerület, Sztregova u. 7.

*** Hajógyári-sziget – másik nevén Óbudai-sziget, Budapest, III. kerület

**** Margitsziget – Margitszigeti Szabadtéri Színpad

Jelenet Az öngyilkos
– szovjet vaudeville
című előadásból
| fotó: Juliette Parisot



Szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata • 2023. április–május, XI. évfolyam 1–2. szám

ELMÉLET ÉS GYAKORLAT – FÓKUSZBAN A VILÁGSZÍNHÁZ NAGYMESTEREI

A 10. Nemzetközi Színházi Olimpián három nevezetes könyvbemutatóra is sor kerül. A MITEM keretében személyesen is találkozunk egymással az olimpia két alapítója, a japán Suzuki Tadashi és a görög Theodórosz Terzopulosz. Az általuk vezetett színházak bemutatkozásán túl (a Suzuki Társulat A trójai nőkkel és az Elektrával, az Attisz Színház a Nórával szerepel) e lapszámunkban közzétett írásainkkal arra szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy a két mester rendezői hitvallása mostantól végre magyarul is hozzáférhető. Hasonló szennáció lesz májusban Eugenio Barba és Nicola Savarese új könyvének megjelenése, mely szorosan kapcsolódik az olimpia keretében rendezett Nemzetközi Színházantropológiai Iskola / Új generáció (ISTA/NG) műhelyének találkozójához.

„A hagyományos japán színházban az előadás helyszíne is rendelkezett egy erőteljes sugárzó központtal, vagyis hierarchikus felépítésű volt. A nó-színházban mindig voltak olyan kijelölt ülőhelyek, ahol az istenség és a shōgun együtt foglalhatott helyet. A kabuki-színházakban a bejárat fölötti yagura nevű torony olyan átjáróként működik, amelyen keresztül az istenség aláereszkezik a színházba.” (Suzuki Tadashi)

„Ma Isten nem létezik, Isten helyett ott a bank, a tőzsde, ami bennünket fenyeget. (...) A színész, ha harcos akar lenni, konfrontálnia kell. Fenyegetőnek kell lennie, mert a dionüszoszi energia egyben pusztító is. Teste egy olyan energia hordozója, amelynek két formája van: Erős és Thanatosz.” (Theodórosz Terzopulosz)

„A mutatványosok és sarlatánok virágzó üzletet csináltak a vásárokon és piacokon. (...) Gyakran alkalmaztak cinkostársakat, akik elrejtőzve a tömegben kilopták a pénzt az óvatlan járókelők derékóvén függő pénztárcákból. Hogy portékáikat eladják, egyre látványosabb effektusokat vetettek be: bohóckokat, zenészeket, táncosokat, idomított állatokat, de mindeneke előtt színésznőket foglalkoztattak.” (Eugenio Barba – Nicola Savarese)

„Korunk ellentmondásai számosak. Meg tudjuk-e ragadni sajátosan magyar gondolat- és ízlésvilágunkat úgy, hogy előadásaink ne váljanak provinciálissá, hanem a világszínház kortárs

A TARTALOMBÓL:

Szabadtéri mutatványosok és hivatásos színészek – részlet **Eugenio Barba** és **Nicola Savarese** A színház öt kontinense című könyvéből • „Ő nem régész, hanem merész újtó” – **Theodórosz Terzopulosz** írása Suzuki Tadashiról • Hagyomány és alkotóerő – egy fejezet **Suzuki** A testben élő kultúra című kötetéből • Dionüszosz visszatérése – **Ileiana Dimadi** 12 kommentárja Terzopulosz alkotói krédójáról • Határokon átvélve – **Penelope Chatzidimitriou** tanulmánya a japán és a görög mester együttműködéséről • Költői és/vagy epikus színház? – **Pálfi Ágnes** és **Szász Zsolt** írása • Piacot keresünk vagy közösséget építünk? – részlet **Vidnyánszky Attila** nyertes vezérigazgatói pályázatából • Egy csatakiállítás: a Harmadik Színház (2. és 3. rész) • „A megújulás egyfajta szélárnyékban történt” – életútinterjú **Regős Jánossal** • „A bruttó nemzeti boldogság fontosabb, mint a bruttó hazai termék” **Aled Rhys Jones**, az AITA/IATA elnöke

folyamataiba is illeszkedjenek? (...) Piacot keresünk egy kulturális intézmény számára, vagy közösséget építünk a színház eszközeivel?” (Vidnyánszky Attila)

„Ma négy kis kukkinit szedtem le a kertemből. (...) Minden előkészítő munkát én végzek, de soha nem lehetek biztos abban, hogy a növények megnőnek-e, és hogy teremnek-e végül kukkinit. Mert részben a napsütéstől függ, (...) részben attól, hogy a magok nem túl öregek-e, lesz-e virág. Dolgozni kell, minden lehetséges módon elő kell készíteni a talajt, de az eredményre nincs végső garancia.” (Julia Varley)

Tájékoztatás a Szcenárium lapszámokhoz való hozzájárulásról: +36 1 476 68 76 | a Szcenárium a neten: www.nemzetisinhaz.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

**10. VÉNÉGY
FESZTIVÁL**
ÉS SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

SZÍNHÁZ

06.22.

FELEDI JÁNOS – FELEDI PROJECT – OLÁH DEZSŐ
VIBRATONE QUARTET {HU}: ESSZENCIA

06.23.

OLOMOUCI MORVA SZÍNHÁZ {CZ}: VERNÁSZ

06.24.

SONG OF THE GOAT SZÍNHÁZ {PL}: ANTIGONÉ

06.25.

KASSAI ÁLLAMI SZÍNHÁZ {SK}: MILADA HORÁKOVÁ

UTCASZÍNHÁZ

06.22.

KTO SZÍNHÁZ: AZ IDŐ ILLATA {PL}

06.23.

V.O.S.A. SZÍNHÁZ: EXP{O}EDÍCIÓ {CZ}

06.24.

YOUNÁK CIRKUSZ: YOUNÁK {SK}

06.25.

LEMBERGI VOSZKRESZENIJ AKADÉMIAI SZÍNHÁZ:
UKRAJNA. SEVCSENKO TESTAMENTUM {UA}

**Minden nap: VR Színház +
gyerekprogramok**

OLYMPICS

110



**10. Színházi Olimpia
10th Theatre Olympics**



KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM



A Nemzeti Magazin
az interneten:
www.nemzetisinhaz.hu



Jelenet A csalogányok tangója című előadásból | fotó: Rosellina Garbo

A 10. SZÍNHÁZI OLIMPIA – 9. MITEM • MÁJUSI ELŐADÁSOK

Emma Dante: **A CSALOGÁNYOK TANGÓJA** (Palermo, Olaszország) | Calderón: **AZ ÉLET ÁLOM** (Madrid, Spanyolország) | Euripidész: **A TRÓJAI NŐK (GDANSK, LENGYELORSZÁG)** | Shakespeare: **MACBETH** (Imphal, India) | Felolvasás-performansz Juliette Binoche közreműködésével Az angyal válaszol című könyvből: **FÉNY-ANYAG** (Párizs, Franciaország) | Heiner Goebbels: **MINDAZ, AMI TÖRTÉNT ÉS TÖRTÉNHELTNE** (Frankfurt am Main, Németország) | Grotowski Institute: **PERFORMING POLAND** (Wrocław, Lengyelország) | Tibeti opera: **NANGSZA ÖBÜM DÁKÍNI TÖRTÉNETE** (Kalimpong, India) | Nyikolaj Erdman: **AZ ÖNGYILKOS – SZOVJET VAUDEVILLE** (Villeurbanne, Franciaország) | Szlava Polunyin előadása: **SLAVA'S SNOWSHOW** (London, Egyesült Királyság) | Omar Fetmouche: **A HOMOK HANGJA** (Bordj Menaïel, Algéria) | Madách: **AZ EMBER TRAGÉDIÁJA** (a Színházi Olimpia nemzetközi előadása)